

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์

ของ

พัชรา หงคำมี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

มิถุนายน 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์
ของ
พัชรา หงคำมี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
มิถุนายน 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram

Patchara Hongkhummee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for Master of Education (Educational Administration and Development)

June 2022

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวพัชรา หงคำมี แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผศ. ดร. ธัชชัย จิตรนันท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)

.....กรรมการ
(ผศ. ดร. สินธะวา คามดิษฐ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....	.....
(รศ. ดร. ชวลิต ชูกำแพง)	(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
ผู้วิจัย พัชรา หงคำมี
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต **สาขาวิชา** การบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีที่พิมพ์** 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.31-0.86 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งแบบเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริม

นักเรียน ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

TITLE The Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram

AUTHOR Patchara Hongkhummee

ADVISORS Associate Professor Suwat Junsuwan , Ed.D.

DEGREE Master of Education **MAJOR** Educational Administration and Development

UNIVERSITY Mahasarakham University **YEAR** 2022

ABSTRACT

The research aimed to study current conditions, desirable conditions, need and Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram. This research was divided into 2 phases: phases 1: study current conditions, desirable conditions and need of Student Care and Support System Management. Samples were selected from administrators and teachers totally 346. The research instrument was questionnaire which include 50 items in a 5-point rating scale format with a power of discrimination from 0.31-0.86 and reliability value of the whole questionnaire, equal to 0.98. The statistics used in the data analysis were percentage, Mean, Standard Deviation and priority needs index ($PNI_{modified}$) and phases 2: Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The 5 professionals were group the of informants. The research instrument was evaluation form. The Statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The result of the research revealed that:

1. The results of the current state of Student Care and Support System

Management were at a high level. Considering each side, it was found that most of them are at a high level. Desirable conditions of Student Care and Support System Management were at highest level. Considering each side, it was found that highest level in all aspects. And Order of Needs to Student Care and Support System Management were in Referral for students are needed, followed by prevention and problem solving and student promotion, respectively.

2. The result of Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram were 5 categories. The first category was the principle. The second category was the Purpose. The third category was the system and mechanism. The fourth category was the operation. The Guidelines was divided into 5 factors. 1) The individual knowing activity. 2) The student selecting activity. 3) The student supporting activity. 4) The preventing and problem-solving activity. 5) The student transferring activity. The fifth category were the Evaluation guidelines. The sixth category were the Conditions. The results of possibility, suitability of guidelines were at the highest level.

Keyword : Developing guidelines, Student Care and Support

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไข ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เสนอแนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ขอขอบคุณคณะครูและอาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้นานับปการแก่ผู้วิจัยจากเริ่มศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ จวบจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการศักดิ์ ซารัมย์ ท่านผู้อำนวยการวีระศักดิ์ พินิจ ท่านผู้อำนวยการชาตรี อัครสุขบุตร ท่านผู้อำนวยการณัฐธ์พงษ์ วิโสรัมย์ และท่านผู้อำนวยการวรินทร ปัดกอง ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและครูโรงเรียนหนองกี่พิทยาคม โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม และโรงเรียนห้วยหินพิทยาคม ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนพุทไธสง ที่ให้กำลังและเป็นที่ปรึกษาในการการวิจัยในครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญา จนประสบความสำเร็จในชีวิต

พัชรา หงคำมี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

สารบัญ ..... ฌ

บัญชีตาราง ..... ฏ

บัญชีภาพประกอบ ..... ฑ

บทที่ 1 บทนำ 1

ภูมิหลัง 1

คำถามการวิจัย 5

ความมุ่งหมายของการวิจัย 5

ความสำคัญของการวิจัย 5

ขอบเขตการวิจัย 5

กรอบแนวคิดการวิจัย 8

นิยามศัพท์เฉพาะ 8

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11

การบริหารสถานศึกษา 11

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 18

วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) 51

การพัฒนาแนวทาง 66

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 70

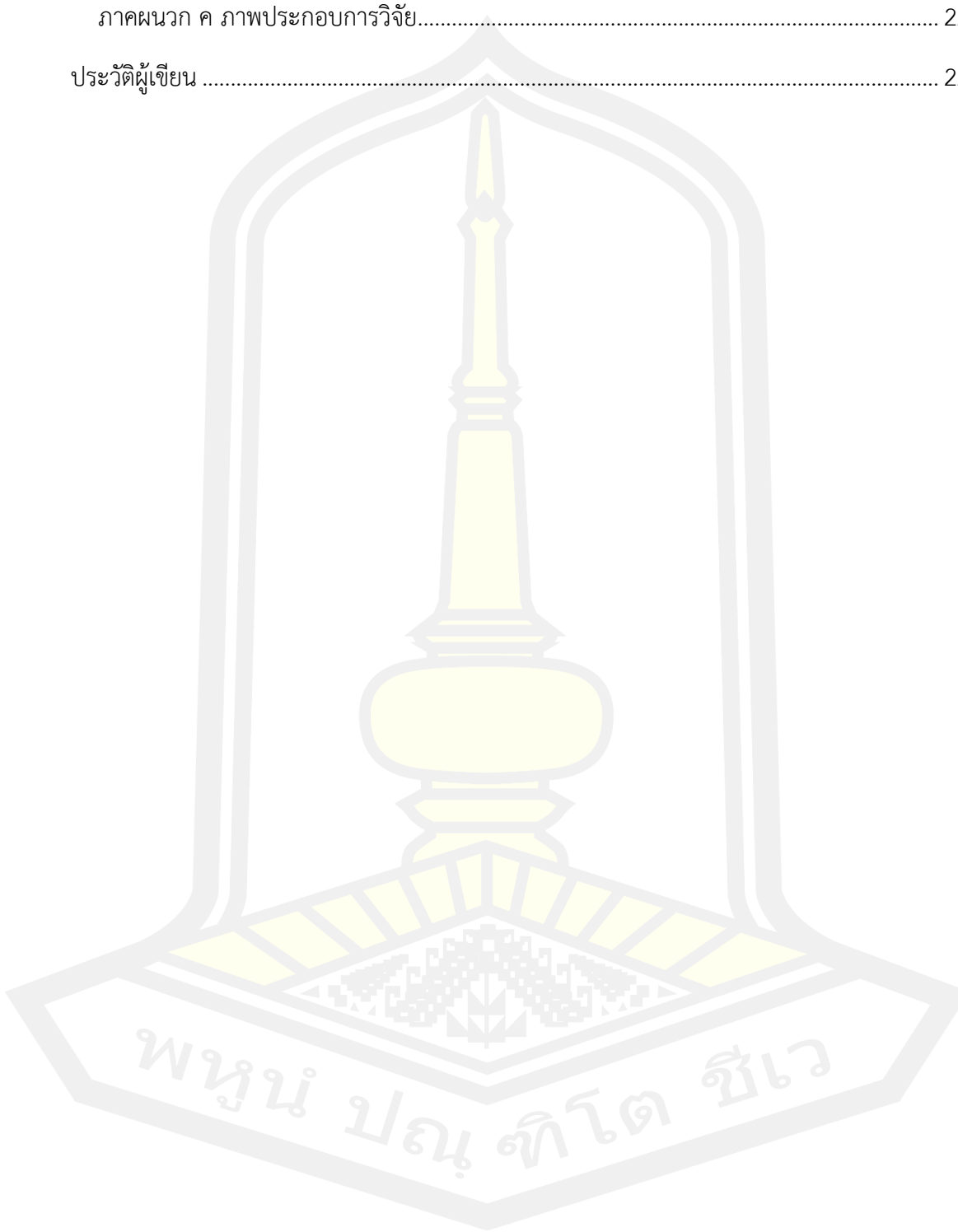
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 77

งานวิจัยในประเทศ 77
วิจัยต่างประเทศ 84
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 88
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 88
ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 96
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 105
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 105
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 105
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 106
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 106
ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 124
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 167
ความมุ่งหมายของการศึกษา 167
สรุปผล 167
อภิปรายผล 168
ข้อเสนอแนะ 175
บรรณานุกรม 176
ภาคผนวก 183
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 184

ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 207

ภาคผนวก ค ภาพประกอบการวิจัย..... 220

ประวัติผู้เขียน 224

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 32
2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA 60
3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 89
4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 106
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม 108
6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 109
7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน 112
8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน 115
9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 118
10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน 121
11 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 125
12 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการคัดกรองนักเรียน 128
13 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 130

ตาราง **หน้า**

14 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 132
15 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งต่อนักเรียน 134
16 การสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 136
17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 165

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดการวิจัย 8
2 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดเชิงระบบ 61
3 ขั้นตอนการนิเทศติดตามและประเมินผล 65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ 5) ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์มาใช้เพื่อป้องกันและพัฒนาปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกรายวิชา อีกทั้งมีการประสานร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่อยู่ในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ในสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นับเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญทำให้โลกไร้พรมแดน เกิดการไหลทะลักของข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบและนับวันจะมีความซับซ้อนรุนแรงมาก ยิ่งขึ้นปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหานานัปการโดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียน เช่น ปัญหาสุขภาพจิตเกิดความเครียดและปรับตัวไม่ได้ การฆ่าตัวตาย ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาการละเมิดสิทธิ การกลั่นแกล้ง รังแกกัน ความรุนแรง การทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหายาเสพติด การไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้สารเสพติดให้โทษ การขายบริการทางเพศ การหมกมุ่นในสื่อลามกอนาจาร (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นจุดมุ่งหมายไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการสื่อสารเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านเศรษฐกิจ การระบาดของสารเสพติด ครอบครัว การพนัน ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันกันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ความวิตกกังวลความเครียดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (กรมสุขภาพจิต, 2546)

สถานศึกษาถือเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครองให้การยอมรับนับถือ ยกย่องและคาดหวังว่าจะได้รับความรู้การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นั่นคือเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดีคนเก่ง มีความสุข”นอกจากนี้ครูจะต้องบูรณาการเนื้อหาความรู้และพัฒนา คุณภาพเด็กนักเรียนให้มีความพร้อมอย่างเป็นองค์รวม โดยการเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตเด็กนักเรียน และแก้วิกฤติทางสังคม สถานศึกษาต้องจัดระบบงานและกิจกรรมที่ส่งเสริมความประพฤติให้เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียน และนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2557) โดยการนำกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมนักเรียน 4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5. การส่งต่อนักเรียน และมีการนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและเด็กนักเรียนจะต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้อง คุ้มครอง และดูแล โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ประสานงานกับหน่วยงานทั้ง

ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือ กำกับดูแลและให้กำลังใจครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาในฐานะผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในงานเกี่ยวกับรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา การจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขช่วยช่วยเหลือ การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน และการรายงานผล ที่ต้องได้รับการติดตาม กำกับดูแลช่วยเหลือของหัวหน้าระดับชั้น โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ให้การสนับสนุน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนา กิจกรรมป้องกัน และกิจกรรมแก้ไขปัญหา รวมทั้งการส่งต่อนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องได้รับความร่วมมือจากนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ดังนั้นในการสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับเด็กนักเรียนอย่างแท้จริง สถานศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กนักเรียนเติบโตอย่างเต็มศักยภาพด้วยการสร้างความปลอดภัยในชีวิตของเด็กนักเรียน รวมทั้งการปกป้อง คุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียนจากอันตรายต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียนย่อมส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของเด็กนักเรียน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 3 ปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ในปีการศึกษา 2562 ยังมีนักเรียนที่ถือเป็นยากจน ด้อยโอกาสทางการศึกษาถึง 31,698 คน คิดเป็นร้อยละ 53.06 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งส่งผลต่อทั้งคุณภาพการจัดการศึกษา คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมลดลง รวมถึงทำให้นักเรียนขาดโอกาสในด้านการศึกษา และส่งผลต่อทั้งคุณภาพในการดำรงชีวิตของเยาวชนในจังหวัดบุรีรัมย์ เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการออกกลางคัน เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเรียน รวมถึงการบริหารจัดการด้านการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่นติดเพื่อน ติดสื่อมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมาย แข่งรถประลองความเร็ว ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างความปั่นป่วนในชุมชนไปจนถึงการยกพวกตีกันมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย ขาดความรับผิดชอบใช้สารเสพติดบุหรี่ เหล้า ทำให้ขาดสติขาดการยั้งคิดในการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น และจากปัญหาดังกล่าวทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนและเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

และการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงตามแนวคิด No Child left Behind (NCLB) ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และได้มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาดำเนินการ พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายยังไม่เข้าใจถึงขั้นตอนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การติดต่อประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องล่าช้า ขาดการติดตามกำกับดูแลจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรมและขาดทักษะในการดำเนินชีวิตมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2563) และการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของแนวคิดการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ที่มีรูปแบบวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีวิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบเพื่อที่จะแก้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ไม่เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบในโรงเรียน รวมถึงส่งเสริมให้การทำงานเป็นขั้นตอน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยเองที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจึงได้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ควรเป็นอย่างไร

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. ได้ทราบแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544; กรมสุขภาพจิต, 2546; สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547; สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) สรุปองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

1.1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

1.1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

1.2 วงจรคุณภาพของเดมมิ่งจากการศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสารของนักวิชาการและนักการศึกษาเกี่ยวกับวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542; วีระพล บดีรัฐ, 2543; โทซาวะ บุนจิ, 2544; วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545; อุทัย บุญประเสริฐ 2546; วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2547) สรุปวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การวางแผน

1.2.2 การปฏิบัติ

1.2.3 การตรวจสอบ

1.2.4 การปรับปรุง

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้บริหาร จำนวน 150 คน ครูผู้สอน จำนวน 3,276 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทั้งสิ้น จำนวน 3,426 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้บริหาร และครูผู้สอน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 346 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบ กับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเคร็จซี่และมอร์แกน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

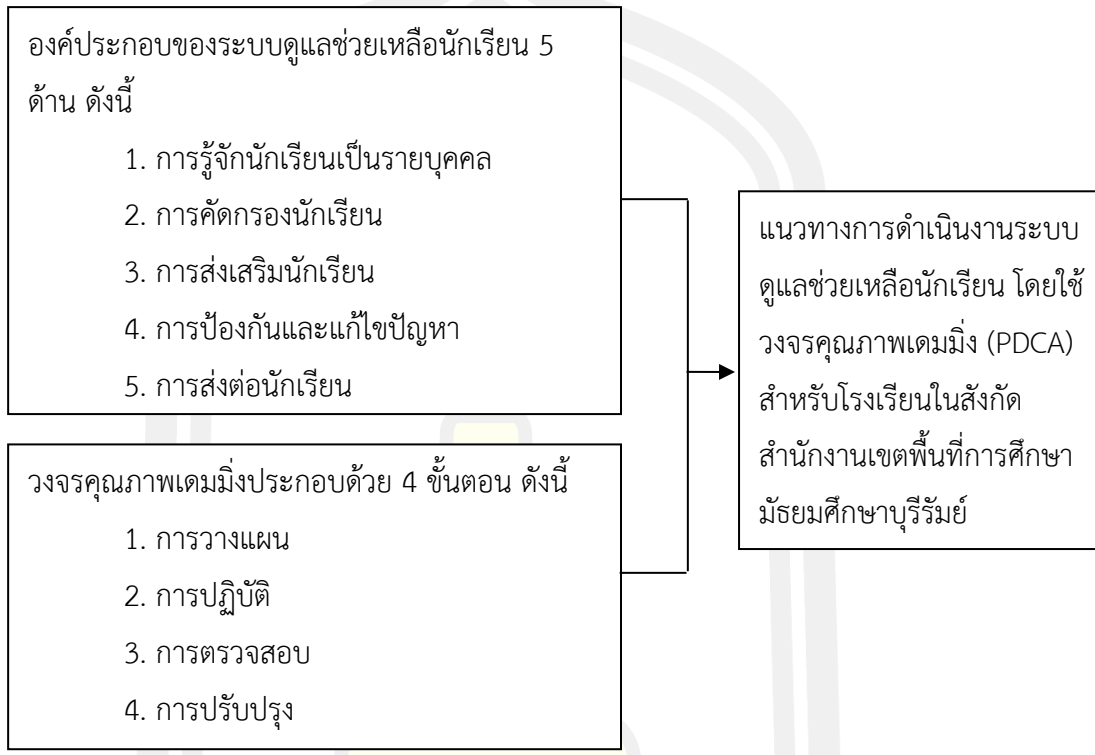
การศึกษาหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์และศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) จากสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 3 โรงเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ดำเนินการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์และประเมินแนวทางความเป็นไปได้และเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลชวยเหลือนักเรียนอยางมีขั้นตอน ในการดูแลชวยเหลือนักเรียนในด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา และการส่งต่อนักเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนาปรับปรุงและการควบคุมการทำงานอย่าง เป็นระบบ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง เพื่อใหบรรลุเปาหมายการดำเนินงานอยางมีประสิทธิภาพ

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีขั้นตอน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน พร้อมทั้งมีวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากร

หลักในการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ พฤติกรรม ครอบครัวและสังคม ซึ่งได้จากรวมรวมข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรม การเยี่ยมบ้านนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

2.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนรายบุคคล นำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษากำหนด เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ซึ่งดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการคัดกรอง ดำเนินการ ตรวจสอบ สรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียน

2.3 การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมส่งเสริมทักษะ รวมถึงการยกย่องชมเชย ให้รางวัลนักเรียนที่ประพฤติดี

2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มอื่น โดยใช้วิธีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การนำนักเรียนส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น โดยอาจพิจารณาส่งต่อภายใน โดยพิจารณาส่งต่อให้ครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ หรือการส่งต่อภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียน

3. วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) หมายถึง กระบวนการในการทำงาน หรือกิจกรรมขั้นตอนที่จะนำไปสู่การดำเนินงานเพื่อพัฒนาปรับปรุงและการควบคุมการทำงานอย่างเป็นระบบซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผน หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดและเกิดผลการปฏิบัติที่ดี

3.2 การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3 การตรวจสอบ หมายถึง การพิจารณาการประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานว่าผลจากการปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดสิ่งที่กำหนดวางแผนไว้หรือไม่

3.4 การปรับปรุง หมายถึงการนำผลประเมินที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแผนการทบทวนแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนและเสนอแนะปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาระบบที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และรวมถึงข้าราชการครูที่รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง หรือผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือมอบหมายงานจากผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นครูผู้ที่ทำหน้าที่การสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

6. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)
4. การพัฒนาแนวทาง
5. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   6.1 งานวิจัยในประเทศ
   6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่มุ่งให้ภารกิจทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมายโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทิศนา แขมมณี และชนาธิป พรกุล (2544) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า คือ กระบวนการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานใหม่ เป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นครูฝึกฝนและการจูงใจ สร้างบุคลากรในการทำงาน ได้อย่างถูกต้อง โดยเป็นบุคลากรที่มีจิตสำนึกแห่งคุณภาพ และเข้าใจการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องสร้างนิสัยแห่งคุณภาพเกิดในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากร ในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศ และการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม การปรับปรุงวิธีการทำงานหรือ คุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง การทำงานเป็นกระบวนการและมีการควบคุมคุณภาพของ

กระบวนการ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในอาชีพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา การให้ทุกคน มีส่วนร่วมในงานและผูกพันกับงาน การมีเป้าหมายพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ผู้ปกครองชุมชน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการกำกับส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

กรมวิชาการ (2546) ได้ให้ความหมาย การบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน เป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานให้แก่ครู และบุคลากรต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2546) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า คือ การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนา ไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สรุป การบริหารสถานศึกษา คือกระบวนการบริหารจัดการ ที่มุ่งให้ภารกิจทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมาย ทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและนำไปสู่การพัฒนาในทุกด้าน โดยผู้บริหารถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ สร้างและเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรในการทำงาน และสามารถบริหารจัดการให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

สมคิด บางโม (2544) ไดให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่ง เนื่องมาจากว่าสถานศึกษา เป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก เพื่อใช้ในการพัฒนาคน หากการจัดการ บริหารงานในสถานศึกษา ขาดประสิทธิภาพผลผลิตของสถานศึกษา คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไป ยอมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศยอมจะล่าช้าตามไปด้วย

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554) ไดสรุปว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญคือเป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได ซึ่งการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงาน

และการใช้ชีวิตในสังคม ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อม ท้าทายต่อการบริหารการศึกษา ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญที่ต้องมุ่งไปสู้เป้าหมาย ที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ตองนำไปสูการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ตรงตาม เป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สมคิด มาวงศ์ (2554) ไดสรุปว่า การบริหารการศึกษานั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการพัฒนาบุคคล พัฒนาสังคม หรือการพัฒนาประเทศชาตินั้น ตองการคนที่ไดรับการฝึกฝนพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไมได การบริหารการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องไดรับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ความรูที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสถานการณจะช่วยแกปัญหาต่าง ๆ ได การพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่องจึงเปรียบเสมือนขุมพลังสำหรับการอยูรอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคล สังคม และประเทศชาติโดยรวม

สรุป การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่มีระบบและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่บริหารคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละสภาพปัจจุบัน หากบริหารงานการจัดการในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพก็จะส่งผลอย่างต่อเนื่องไปถึงผู้เรียนและบุคคลากร

3. ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ออกประกาศเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษา พ.ศ. 2550 โดยการดำเนินการบางเรื่องต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

3.1 งานวิชาการ ประกอบด้วยภาระหน้าที่ 17 งาน ดังนี้

3.1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนา สาระหลักสูตรท้องถิ่น

3.1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

3.1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3.1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

3.1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.1.6 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3.1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3.1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

3.1.9 การนิเทศการศึกษา

3.1.10 การแนะแนว

3.1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3.1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3.1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น

3.1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3.1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

3.1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

3.1.17 การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.2 การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย ภาระหน้าที่ 22 งานดังนี้

3.2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

3.2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

3.2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

3.2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

3.2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

3.2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

3.2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

3.2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

3.2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

3.2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3.2.11 การวางแผนพัสดุ

3.2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

3.2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

3.2.14 การจัดหาพัสดุ

3.2.15 การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

3.2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

3.2.17 การเบิกเงินจากคลัง

3.2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

3.2.19 การนำเงินส่งคลัง

3.2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

3.2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

3.2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงานการดำเนินงานของสถานศึกษา

3.3 การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ประกอบด้วยภาระหน้าที่ 20 งาน ดังนี้

3.3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

3.3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การยายข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา

3.3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.3.6 การลาทุกประเภท

3.3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.3.8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.3.11 การอุทธรณ์และการรองทุกข์

3.3.12 การออกจากราชการ

3.3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.3.15 การสงเสริมการประเมินวิทยฐานะขาราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.16 การสงเสริมและยกยองเชิดชูเกียรติ

3.3.17 การสงเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.3.18 การสงเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับขาราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.19 การริเริ่มสงเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.3.20 การพัฒนาขาราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

3.4 การบริหารงานทั่วไปประกอบด้วยภาระหน้าที่ 22 งาน ดังนี้

3.4.1 การพัฒนาระบบและเครือขายขอมูลสารสนเทศ

3.4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือขายการศึกษา

3.4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

3.4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

3.4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

3.4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

3.4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.4.8 การดำเนินงานธุรการ

3.4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดลอม

3.4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

3.4.11 การรับนักเรียน

3.4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิก สถานศึกษา

3.4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

3.4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3.4.15 การทัศนศึกษา

3.4.16 งานกิจการนักเรียน

3.4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

3.4.18 การสงเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3.4.19 งานประสานราชการกับสวนภูมิภาคและสวนทองถิ่น

3.4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

3.4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

3.4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ นักเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายและภารกิจการดำเนินการด้านการบริหารงานสถานศึกษา ประกอบไปด้วย ด้านวิชาการ 17 ภารกิจ ด้านงบประมาณ 22 ภารกิจ ด้านการบริหารงานบุคคล 20ภารกิจ และด้านการบริหารทั่วไป 22 ภารกิจ

4. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้ระบุว่าการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น กระบวนการบริหาร ทักษะ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการบริหารนั้นจะประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
2. วางแผน
3. ดำเนินการตามแผน
4. ประเมินผล

วิโรจน์ สารรัตนะ (2546) ไดให้แนวคิดว่ากระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดม่งหมายขององค์การ ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน (2546) ไดให้แนวคิดว่า กระบวนการบริหารการศึกษา ประกอบ ด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) การกระตุน (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) การประเมินผล (Evaluating)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 กำหนดว่า สถานศึกษาและส่วนราชการตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของ ส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษา หรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

สรุปกระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการตามแผน การประเมินผล

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังต่อไปนี้

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

กรมสามัญศึกษา (2544) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแล่ช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการ

ดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียนการดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนหมาย รวมถึงการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดจากสารเสพติด

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และการบริหารทั้งระบบโรงเรียน โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและครูฝ่ายปกครอง รวมทั้งมีการประสานระหว่างระบบครอบครัวระบบโรงเรียนและ สาธารณสุขที่ต้องรับส่งต่อปัญหาวัยรุ่นที่สำคัญและเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้ให้ความหมายของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้น จากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการ การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและหลักฐานหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จัก

นักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

สรุประบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

2. ความสำคัญระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังต่อไปนำ

กรมสุขภาพจิต (2546) และกรมสามัญศึกษา (2544) ได้สรุปไว้ว่า ความสำคัญที่จะมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนรวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือ

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน กระบวนการช่วยเหลือคนจะมุ่งพิจารณาจากสาเหตุเป็นสำคัญ จากนั้นจึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหานั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้คนช่วยตนเองได้ เพื่อให้แต่ละคนรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง รู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตนเอง สามารถคิดและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวการดำเนินงาน

1. ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ให้ส่งเสริม ดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม

2. วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคน ที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียน และชุมชน เชื่อมประสานร่วมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียน และเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ ความเครียดซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม

สรุประบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังและจะต้องดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนได้ตลอดชีวิต อาจใช้เวลา และวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างรายบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา และการดำเนินงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพ

3. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน

สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวสรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายของในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการทำงานตามขั้นตอนการดำเนินงาน และมีการบันทึกหลักฐานที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้สรุป วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้สรุปว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูที่ประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพเป็นคน ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุป วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ และเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูที่ประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

4. ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้แยกประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ

1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาการด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถ

1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง

2. ประโยชน์ต่อครูคือ

2.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ชุมชน คือ

3.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

3.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

3.3 เป็นตัวอย่างที่ดีกับบุตรหลาน และบุคคลในชุมชน

3.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

4. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร คือ

4.1 รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้

4.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน สำหรับใช้ในการกำหนดแนวการพัฒนานักเรียนหลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา

4.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนา และการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

5. ประโยชน์ต่อโรงเรียน คือ

5.1 มีผลต่อการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษา

5.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้อง

5.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

6. ประโยชน์ต่อเขตพื้นที่การศึกษา คือ

6.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน

6.2 พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผลประเมินผล และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนา

7. ประโยชน์ต่อประเทศชาติคือ

7.1 นักเรียนมีคุณภาพดีมีปัญญา และมีความสุข

7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ

7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ

7.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงตรงกับสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง และควบคุมตนเองได้
4. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปอย่างดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งจะวางรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค (AQ)
4. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วยความเสียสละ เอาใจใส่

สรุปการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประโยชน์ในหลายด้าน ๆ ไม่ว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ต่อครู ผู้ปกครอง ชุมชนผู้บริหาร โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาและประเทศชาติเพราะช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและผู้ปกครองเป็นไปอย่างดีและอบอุ่น นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนและเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้านตามที่โรงเรียนและสำนักงานเขตกำหนดรวมถึงลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

5. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนประกอบด้วยการรู้จักนักเรียนรายบุคคลการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการ (สพฐ.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติคือสถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบใน (สพฐ.) ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ (สพท.) เกิดการพัฒนาองค์ความความรู้การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.4 สนับสนุนช่วยเหลือให้ สพท. สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ส่งเสริมให้ สพท. มีระบบติดตามประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัดรวมทั้งการประสานติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานจึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

2.1 นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2.4 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 ติดตามประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

3. สถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรอื่น ๆ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึงควรมีบทบาทหน้าที่แนวทางการดำเนินงานดังนี้

3.1.1 บริหารจัดการให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3.1.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอกเช่นผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครององค์กรต่าง ๆ สาธารณสุขโรงพยาบาลสถานีตำรวจเป็นต้น

3.1.3 ดูแลกำกับนิเทศติดตามประเมินผลสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน

3.2 ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.2.1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2.2 คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน

3.2.3 จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา

3.2.4 จัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขช่วยช่วยเหลือ

3.2.5 ส่งต่อ

3.2.6 รายงานผล

3.3 ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

ครูทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.3.1 ดูแล ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ

3.4 ครูแนะแนว

เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนวซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.4.1 สนับสนุนครูประจำชั้นสนับสนุนครูประจำชั้นครู สนับสนุนครูประจำชั้นครูที่สนับสนุนครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาในในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา

3.4.3 จัดกิจกรรมป้องกันจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขช่วยเหลือ

3.4.4 ส่งต่อ

3.5 ครูหัวหน้าระดับชั้น

3.5.1 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษา

3.5.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.6 นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทหน้าที่ทางการดำเนินงานดังนี้

3.6.1 มีบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.7 คณะกรรมการการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทนหน่วยงานซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษาจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.7.1 ให้การสนับสนุนดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.8 บุคลากรอื่น ๆ

4. ผู้ปกครองและชุมชน

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนเป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดีซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครองชมรมสมาคมผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน

4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนซึ่งควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานดังนี้

4.1.1 อบรมดูแลเป็นอย่างดีอบรมดูแลเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัวมีความรักความเข้าใจและให้ความอบอุ่น

4.1.2 สนับสนุนให้ความร่วมมือวางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

4.1.3 เป็นที่ปรึกษาและแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน

4.2 ชุมชน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็กบุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสมจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานดังนี้

4.2.1 สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การนำการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและมนุษย์บรรลุผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพการประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้ดังนี้

5.1 ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ

5.2 สอดส่องดูแลให้ สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้ง สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและ สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหาพูด สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหาพฤติกรรม

5.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5.4 เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงานและเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ความสามารถความสนใจและความถนัด

5.5. ติดตามผลสะท้อนปัญหาติดตามผลสะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.6. ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

5.7 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุป บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคมทุกหน่วยงานจึงถือมีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโดยมีหน้าที่ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการ (สพฐ.) มีหน้าที่ กำหนดนโยบายการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติคือสถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัดรวมทั้งการประสานติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานนำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

3. สถานศึกษาสถานศึกษาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรอื่น ๆ

4. ผู้ปกครองและชุมชนบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนเป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดีซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครองชมรมสมาคมผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการนำการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและมนุษย์บรรลุผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

6. กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้กล่าวว่า ระบบดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ประการผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานคือครูที่ปรึกษาโดยประสานความร่วมมือกับครูบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมคิด ร่วมทำของทุกคน โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ส่งเสริมทั้งด้านความรู้ เทคนิควิธีการเพื่อให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ เกิดความมั่นใจมีขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมเกิดการยอมรับและมีความเชื่อมั่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวว่า ระบบการดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินการดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน การแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบ 5 ด้าน ประกอบไปด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

5. การส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาจะต้องเป็นความร่วมมือกันในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีบุคลากรหลักในการดำเนินงาน คือครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาโดยภารกิจที่เป็นหัวใจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 กิจกรรม คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน การแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) องค์ประกอบของระบบดูแล่ช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาด้านการส่งต่อ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
4. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน

จากผลการศึกษาทฤษฎีเพื่อการสังเคราะห์กำหนดองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากแนวคิดของนักวิชาการ 5 แหล่ง ผู้วิจัยได้จัดองค์ประกอบที่มีความหมายเหมือนกันนำมาจัดเป็นกลุ่มองค์ประกอบเดียวกันและได้ทำการประมวลผล วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่	โครงสร้างและองค์ประกอบของระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	กระทรวงศึกษาธิการ (2544)	กรมสุขภาพจิต (2546)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547)	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547)	สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559)	ความถี่
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	5
2	การคัดกรองนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
3	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	5
4	การส่งเสริมนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
5	การส่งต่อนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบการของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาอธิบายเพื่อให้กรอบการวิจัยที่ชัดเจน ดังนี้

6.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

6.1.1 ความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสุขภาพจิต 2544) ได้กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก ด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ตรงกันว่า ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เพราะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด และได้กล่าวถึงรายละเอียดการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น
   1.1 การเรียน
   1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น
   2.1 ด้านร่างกาย
   2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น
   3.1 ด้านเศรษฐกิจ
   3.2 การคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านอื่น ๆ ที่ครู-อาจารย์พบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรทราบ

4.1 ด้านความสามารถ

4.1.1 การเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน และบทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน

4.1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ เช่น ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

4.2 ด้านสุขภาพ

4.2.1 ด้านร่างกาย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น

4.2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม เช่น อารมณ์ซึมเศร้า/วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง/สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว/ขี้อาย

4.3 ด้านครอบครัว

4.3.1 ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของบิดามารดา/ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับมาในการมาโรงเรียน

4.3.2 การคุ้มครองนักเรียน เช่น จำนวนพี่น้อง/บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดามารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนรายบุคคลว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกันรวมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงจำเป็นและเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกทางซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่ใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนรายบุคคลว่า ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันก็ร้องให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นและสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการไม่ใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนรายบุคคลว่าความหลากหลายของนักเรียนและนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตแตกต่างกันผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทางซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จาก

เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการมิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

สรุป การรู้จักนักเรียนรายบุคคล คือ การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ พฤติกรรม ครอบครัวและสังคม ซึ่งได้จากรวมรวมข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรม การเยี่ยมบ้านนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

6.1.2 ขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้กล่าวว่า วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวที่สำคัญ คือ

1. ระเบียนสะสม

ระเบียนสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษา พิจารณาทำความรู้จักนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการก็ควรหาข้อมูลที่เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้ เช่น แบบประเมินพฤติกรรมเด็กนักเรียน (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และแบบประเมินความฉลาดด้านสติปัญญา (IQ) เป็นต้น รูปแบบและรายละเอียดในระเบียนสะสมของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควร ครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ระเบียนสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของ นักเรียนจึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้ที่ครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียนสะสมให้เรียบร้อยระเบียนสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียนไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไปหรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ6 ปีการศึกษาก็ได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัวที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสุขภาพจิตซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำโดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมันนีซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความ

เที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนักคณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงและความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน (Normal) ของเด็กไทยแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ

2.1 ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก

2.2 ชุดที่พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมินเด็ก

2.3 ชุดที่เด็กประเมินตนเอง

ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อ เท่านั้น ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นตรงยิ่งขึ้นโดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้ แบบประเมินทั้ง 3 ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่เพียงพอหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก ครูที่ปรึกษาก็ อาจให้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่า ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรมีสำหรับใช้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ดังนี้

1. ข้อมูลด้านความสามารถ การเรียน ความสามารถพิเศษหรือความอัจฉริยะ

2. ด้านสุขภาพ ร่างกายหรือความพิการ จิตใจ พฤติกรรม การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3. ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองสวัสดิภาพ

4. ด้านสารเสพติด

5. ด้านความปลอดภัย

6. พฤติกรรมทางเพศ

7. ด้านอื่น ที่ครูพบเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) กล่าวว่า ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นควรมีข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ระเบียนสะสม เป็นเครื่องมือในรูปเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านี้มาศึกษาพิจารณา ทำ

ความรู้จักนักเรียนเป็นเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีข้อสังเกตบางประการก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัวที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียน ด้านสุขภาพจิตมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินนักเรียน และชุดที่นักเรียนประเมินตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่า วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น มีวิธีการดังนี้

1. การสังเกต ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน สังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน

2. การสัมภาษณ์ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครู ประจำวิชา หรือเพื่อนครูและเพื่อนนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิด นักเรียนและเพื่อนบ้าน สัมภาษณ์ ตัวนักเรียนเอง

3. การเยี่ยมบ้าน ได้แก่ เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ/สังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติหรือค่านิยมของตนในครอบครัว เยี่ยมบ้านเพื่อพบบุคคลอื่นในครอบครัว

4. ศึกษาข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากผลงานของนักเรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานอื่น ๆ

สรุปขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน โดยใช้วิธีการ

1. การสังเกต ดูพฤติกรรมการแสดงออกของและการกระทำนักเรียน

2. การสัมภาษณ์ สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งตัวนักเรียนเอง และบุคคลผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครู ประจำวิชา หรือเพื่อนครูและเพื่อนนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิด นักเรียนและเพื่อนบ้าน เป็นต้น

3. การเยี่ยมบ้าน ดูสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตจริงตามความเป็นอยู่ของนักเรียน

4. ศึกษาข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากผลงานของนักเรียน ศึกษาข้อมูล จากเอกสารหลักฐานดังนี้

4.1 ระเบียนสะสม

4.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

4.3 เครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมิน

นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาจำเป็นจะต้องทราบข้อมูลนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งข้อมูลด้านความสามารถการเรียน ความสามารถพิเศษหรือความอัจฉริยะ ด้านสุขภาพร่างกายหรือความพิการ จิตใจ พฤติกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองสวัสดิภาพด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย รวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศ เพื่อที่ครูจะได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น

6.2 การคัดกรองนักเรียน

6.2.1 ความหมายของการคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มคือ

1. กลุ่มปกติคือกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน แล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาคือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนการจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติโดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขนาดนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วยดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับนอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเสื้อนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีผลต่อนักเรียนในภายหลังได้

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและ เกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติคือ นักเรียนที ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรอง ของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

3. กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

4. กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะแสดงออก ซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้อธิบายไว้ว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นการคัดกรองนักเรียนจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มปกติ
2. กลุ่มเสี่ยง
3. กลุ่มมีปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจะคุมนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนดเช่นในกรณีที่แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มอาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติคือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติซึ่งควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการเสริมสร้างพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยงคือนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องการให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

3. กลุ่มมีปัญหาคือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

4. กลุ่มพิเศษคือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันสภาพแวดล้อมเดียวกันซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถนั้นอย่างเต็มศักยภาพ

สรุป การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนรายบุคคล นำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษากำหนด เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ซึ่งดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการคัดกรอง ดำเนินการ ตรวจสอบ สรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียน

6.2.2 แนวทางการคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอแนวทางการคัดกรองนักเรียนไว้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้านมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถ
   1.1 ด้านการเรียน
   1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพ
   2.1 ด้านสุขภาพร่างกาย
   2.2 ด้านจิตใจพฤติกรรม

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

4. ด้านสารเสพติด

5. ด้านความปลอดภัย

6. ด้านอื่น ๆ เช่นด้านเพศเป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่า แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้มีการประชุมครู-อาจารย์ เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครู-อาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรง หรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใด จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน

สรุปแนวทางการคัดกรองนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะแบ่งนักเรียนออกไปตามกลุ่มซึ่งขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย และต้องมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณา เพื่อให้เป็นไปในทิศทางและมาตรฐานในการคัดกรองนักเรียนรูปแบบเดียวกัน โดยอาจจะกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน

1.2 ด้านกีฬา/ดนตรี

1.3 ด้านอื่น ๆ

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านสุขภาพร่างกาย

2.2 ด้านสุขภาพจิตใจ

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

4. ด้านความปลอดภัย/สารเสพติด

5. ด้านอื่น ๆ เช่นด้านเพศเป็นต้น

6.3 การส่งเสริมนักเรียน

6.3.1 ความหมายของการส่งเสริมนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอวิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนไว้ว่า วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) การจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มก็ได้ซึ่งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียน เป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกันการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะก่อให้ เกิดประโยชน์ทำให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนเรียนมากขึ้นและเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง โดยมีแนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ และเป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.3 จัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนการดำเนินการและหลังการดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของการบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกแยกออกมาต่างหากก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสะดวกในการใช้

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

3. วิธีการผสมผสาน โดยยึดความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4. วิธีอื่น ๆ ตามความเหมาะสม การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกันการประชุมผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน

5. การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

6. การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครองการแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

7. การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนรวมในที่ประชุมนั้นจำเป็นจะต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

8. การสรุปผล และบันทึกการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้งครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ดังนี้

8.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง

8.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

8.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

กรมสุขภาพจิต (2546) การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาให้

เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวังซึ่งมีกิจกรรมในการดำเนินการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้ให้ข้อตระหนักในการดำเนินกิจกรรมทั้งสองนี้ว่า

1. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ครูประจำชั้นควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครองการแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม

2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย ความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน

3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงมีปัญหากลุ่มความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้นได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนอยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหากับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป โดยการส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมเหย้า
2. การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน
3. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กล่าวว่า วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนา นักเรียนว่ามีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมตามหลักสำคัญที่โรงเรียนต้อง ดำเนินการคือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียน กลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป โดยการส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สรุป การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมส่งเสริมทักษะ รวมถึงการยกย่องชมเชย ให้รางวัลนักเรียนที่ประพฤติดี

6.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

6.4.1 ความหมายของการป้องกันและแก้ไขปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวว่า มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้กับนักเรียนที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น เป็นการให้การช่วยเหลือเพื่อผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยมุ่งหวังให้นักเรียน

มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจกล้าที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้ให้ คำแนะนำในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ

2.1 การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.2 การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

2.3 การใช้กิจกรรมในห้องเรียน

2.4 การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

2.5 การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนไว้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ การให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานดังนี้

1. จิตวิทยาวัยรุ่น

2. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ

3. กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญคือ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะของปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน การหนีเรียน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน โดยมีแนวดำเนินการคือ ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้หลายแนวทางและที่สำคัญมี 5 แนวทาง คือ

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน

3. การได้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

5. การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. การติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวว่า มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนมีหลายวิธี ได้แก่ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และการติดตามดูแลช่วยเหลือครูควรจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกการให้คำปรึกษา แบบบันทึกผลการประสานและช่วยเหลือนักเรียน แบบบันทึกการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างยิ่งในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ของสังคมต่อไป โดยการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

สรุป การป้องกันและแก้ไข หมายถึง การเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยพิจารณานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มอื่น โดยใช้วิธีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.5 การส่งต่อนักเรียน

6.5.1 ความหมายของการส่งต่อนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนี้ มีแนวทางการพิจารณาในการ ส่งต่อสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะ ดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) การส่งต่อนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้นในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือและนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่มีเด็กที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะที่มีความต้องการพิเศษเด็กด้อยโอกาสก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้นการส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

1. การส่งต่อภายในผู้ประจำชั้นครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังศูนย์แนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน

2. การส่งต่อภายนอกเป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียนกรณีที่เกิดความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการในการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) การส่งต่อในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ

หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไขซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียนการส่งต่อนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

1. การส่งต่อภายใน

ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาเช่นการส่งต่อครูแนะแนวครูพยาบาลครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง

2. การส่งต่อภายนอก

ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหากเกิดกรณีปัญหาที่มีความยากเกินศักยภาพของโรงเรียน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีกรณีที่บางปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรอง นักเรียนก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

สรุป การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การนำนักเรียนส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น โดยอาจพิจารณาส่งต่อภายใน โดยพิจารณาส่งต่อให้ครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ หรือการส่งต่อภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียน

6.5.2 แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้เสนอแนะวิธีในการดำเนินงานส่งต่อนักเรียน ไว้ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบโดยมีแบบบันทึก การส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ผ่านมา ทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. อาจารย์ที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

4. อาจารย์ที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการ ช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

สรุป แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนี้ มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบ แล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่นเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

6.5.3 แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้เสนอแนะวิธีในการดำเนินงานส่งต่อนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้า ก่อนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบโดยมีแบบบันทึก การส่งต่อเพื่อจะได้ประสานกับผู้ที่รับการส่งต่อให้รับทราบข้อมูล

3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่เหมาะสม สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธเป็นต้น

4. อาจารย์ที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการ ช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

1. ความเป็นมา

วงจร PDCA เป็นวงจรที่คิดค้นโดย วอลเตอร์ชูวฮาร์ท ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับแวดวงอุตสาหกรรมต่อมา PDCA เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อเดมมิ่ง (William Edward Deming) ได้เผยแพร่ให้เป็นกระบวนการทำงานจึงรู้จักในอีกชื่อหนึ่งคือ “วงจรเดมมิ่ง” ซึ่งประกอบด้วย (P: Plan) การวางแผน (D: Do) การปฏิบัติตามแผน (C: Check) การตรวจสอบ และ (A: Action) การดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งการปฏิบัติตาม PDCA นั้นจะปฏิบัติเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก P จนถึง A และเริ่มกลับมาปฏิบัติในขั้น P ใหม่ทำวนอยู่อย่างนี้เป็นวงจรแห่งความสำเร็จ

William Edward Deming เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1900 ที่เมือง Sioux รัฐ Lowa สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยWyoming ปริญญาโททางวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Colorado และปริญญาเอก สาขาคณิตศาสตร์ฟิสิกส์ (Mathematical Physics) จากมหาวิทยาลัย Yale ในปี ค.ศ. 1982 เริ่มทำงานกับกระทรวงเกษตร (Department of Agriculture) ในปี ค.ศ. 1939 เดี๋ยวมิ่งย้ายมาเป็นที่ปรึกษาด้านการสุ่มตัวอย่างของ สำนักงานสามะโนประชากร (Bureau of the Census) ปีค.ศ.1946 เริ่มสอนหนังสือที่คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (New York University : N.Y.U.) และสอนหนังสือจนถึงปี ค.ศ.1993 และตั้งแต่ปีค.ศ.1950 Demingเริ่มรับเชิญเป็นวิทยากรและที่ปรึกษาให้กับอุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่นผ่านสหภาพนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรญี่ปุ่น (Japanese Union of Scientists and Engineers :

JUSE) ทำให้อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วปีค.ศ.1951เริ่มการมอบรางวัลคุณภาพ Deming (Deming Prize of Quality) ให้แก่ธุรกิจดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งรางวัลที่ทรงเกียรติที่ธุรกิจต่าง ๆ ต้องการและเริ่มต้นก่อนรางวัลคุณภาพ (Malcolm Balding National Quality Award : MBNQA) หรือในสหรัฐอเมริกาหลายสิบปีจนกระทั่งปี ค.ศ. 1980 Demingเริ่ม เป็นที่รู้จักกว่างขวางในหมู่ชาวอเมริกันหลังร่วมรายการถ้าญี่ปุ่นทำได้ทำไมเราจะทำไม่ได้ (If Japan Can, Why Can' t We?) ของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีซี NBC (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ 2545)

2. หลักการของวงจรคุณภาพงานเดมมิ่ง PDCA

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDAC) ตามแนวคิดของเดมมิ่งปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากล นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดของเดมมิ่งกล่าวถึงวงจร คุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

Deming (1993) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพ เป็นกระบวนการ ที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการ ที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิ่ง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบ เพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไร มาแล้วบ้าง

Act คือยอมรับการเปลี่ยนแปลงหากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบ กับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

โทซาวะ บุนจิ (2544) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ คือ กระบวนการทำงานที่เปรียบกับวงล้อที่เต็มไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไขเมื่อวงล้อหมุนไป 1 รอบ จะทำให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และหากการดำเนินงานนั้น เกิดการสะดุด แสดงว่ามีบางขั้นตอนหายไป เช่น ส่วนของการวางแผนหายไป เรียกว่า

ประเภทไม่มีแผนการ ถ้าในส่วนของการตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขหายไปจะเรียกว่า พวกทำแล้วทิ้ง ซึ่งในกระบวนการทำงานของวงจรคุณภาพ นั้นประกอบด้วย

1. การวางแผน (Plan) การวางแผน คือ การตั้งเป้าหมายวางวัตถุประสงค์เพราะการควบคุมดูแล คือ กระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ดังนั้นหากไม่มีวัตถุประสงค์เสียแล้วไม่ว่าจะป่าวร้องว่าต้องควบคุมวงจรคุณภาพก็ไม่รู้ว่าทำไปเพื่ออะไร หรือจะเริ่มอย่างไรเมื่อตั้งเป้าหมายเสร็จแล้วก็ต้องมากำหนดแผนการว่าอะไรจะต้องทำเมื่อไร เป็นตารางเทียบระหว่างงานกับเวลาที่หลายคนนึกภาพกันออก แต่จริง ๆ แล้วการวางแผนไม่ใช่จบแค่นั้น การวางแผนต้องครอบคลุมว่า ใครจะทำอะไร ต้องให้เสร็จเมื่อไร จะทำอย่างไร อะไรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมถึงการแบ่งหน้าที่ วิธีการ และ อื่น ๆ ให้ครบถ้วนด้วย

2. ลองทำ (Do) การลองทำ คือ ก่อนจะลงมือทำได้นั้น แท้จริงแล้วต้องเตรียมวัตถุดิบ เตรียมขั้นตอนต่าง ๆ เสียก่อน หากจะลงมือทำเรื่องใหม่ ๆ ก็ต้องเตรียมไปรับการฝึกหรืออบรมเสียก่อน ขั้นตอนการเตรียม เหล่านี้รวมอยู่ในการลองทำนี้ด้วย ซึ่งต้องมีการตระเตรียมเสียก่อนให้พร้อม จึงจะสามารถลองทำตามแผนได้

3. ตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบ คือ การพิจารณาว่าผลจากการลองทำนั้นก่อให้เกิดสิ่งที่วางแผนว่าจะได้รับหรือไม่ดังนั้นหากการวางแผนไม่มีการกำหนดว่าจะต้องได้อะไรเมื่อไรตัวเลขของอะไรที่ควรจะยึดเป็นเป้าหมายไว้เสียตั้งแต่ต้นก็จะไม่มีอะไรมาเป็นตัวเทียบได้ว่าผลจากการลองทำนั้นได้ตามจริงตามแผนหรือไม่ จะได้ก็เพียงแต่ว่ามันก็เป็นไปตามแผนหรือไม่ค่อยจะได้ผลสักเท่าไร

4. ปรับใช้ (Act) จากผลของการตรวจสอบ ก็ไม่ควรวางใจในทันทีหากผลที่ได้เป็นไปตามแผน เพราะอาจบังเอิญดีครั้งนี้เพียงครั้งเดียว พอทำครั้งต่อ ๆ ไปอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ หากไม่มีการนำกระบวนการที่ได้ลองทำไป มากำหนดให้เป็นรูปแบบใหม่ของการทำงาน ปัจจุบัน หากผลของการตรวจสอบพบว่าสิ่งที่ลองทำไปไม่ ก่อให้เกิดผลที่ตั้งไว้ตามแผน ก็ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการที่คิดไว้ แล้วลองทำใหม่

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2547) กล่าวว่าวงล้อเดมมิ่งหรือวงล้อ PDCA คือวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบไปด้วยการวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) ดังนั้นการหมุนวงล้อเดมมิ่ง (PDCA) อย่างต่อเนื่องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2546) ได้เสนอว่าวงจรเดมมิ่ง PDCA คือแนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ (Process Improvement) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวคิดของ ดร. เดมมิ่ง และถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

กระบวนการแก้ไขปัญหาประกอบด้วย

1. Plan คือการวางแผนที่จะคลอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการแก้ไขปัญหา และจัดทำแผนการดำเนินงานในกิจกรรมที่ประกอบกัน ทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้นขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า การดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอเพียงแค่ให้การวางแผนถูกต้องก็พอแต่เนื่องจากทุกสิ่งที่ลงมือปฏิบัติต้องอาศัยแผน หากแผนที่ว่างเอาไว้ไม่ดีขั้นตอนต่อไปก็จะไม่ดีไปด้วย เพราะมีการวางแผนผิดตั้งแต่ต้น ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาก็จะมีน้อย หรือมีโอกาสที่จะไม่เกิดขึ้นเลย ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีผลต่อแผน ยกตัวอย่างเช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัตถุดิบ เงินทุน และระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการและพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการวางแผนดังกล่าวว่ามีการวางแผนที่ดีหรือไม่และปฏิบัติถูกต้องตามแผนที่ว่างไว้หรือไม่

2. Do คือการลงมือปฏิบัติหลังจาก จบจากการวางแผนแล้วเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ว่างไว้ และควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มันใจว่ามีการปฏิบัติตามแผนที่ว่างเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ควรคำนึงในขั้นตอนดังกล่าวคือ

2.1 สร้างความมันใจว่าผู้รับผิดชอบดำเนินการเล็งเห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานที่ได้รับมอบมาย

2.2 ให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบได้รับรู้เนื้อหาและแผนที่ว่างเอาไว้และดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 จัดให้มีการศึกษา และฝึกอบรมเพื่อให้มีความเข้าใจในแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 จัดหาทรัพยากรให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน

3. Check คือการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้สามารถเข้าในปัญหาหาที่เกิดขึ้นและรีบดำเนินการแก้ไขจนได้รับกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน

4. Act คือการปฏิบัติตามผลการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการใดๆ ที่เหมาะสมตามผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบ หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขแต่หากในกรณีที่ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐานซึ่งเรียกขั้นตอนนี้วาการนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐาน (Action)

วีระพล บดีรัฐ (2543) กล่าวว่า วงจรคุณภาพขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของ PDCA ประกอบด้วย “การวางแผน” อย่างรอบคอบเพื่อ “การปฏิบัติ” อย่างค่อยเป็นค่อยไปแล้วจึง “ตรวจสอบ” ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิผลที่สุดก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เป็นต้น พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้นโดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวการวางแผนช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา เป็นต้น โดยสรุปแล้วการวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบันพร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตด้วยการผสานประสบการณ์ความรู้และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือที่กำลังจะเกิดขึ้นบางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลยแต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO) ขั้นตอนการปฏิบัติคือการลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตาม ทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่สมควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้าย เพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหาร ย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนการตรวจสอบ คือการประเมินผลที่ได้รับจาก การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้เราทราบว่าการปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือเรา

ต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็น ประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Action) ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณีคือผลที่เกิดขึ้นนี้เป็นไปตามแผนที่ว่างไว้หรือไม่เป็นไปตามแผนที่ว่างไว้หากเป็นกรณีแรกให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจะทำให้เป็นมาตรฐานพร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิมหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิมหรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้แต่หากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่ว่างไว้เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้ มาวิเคราะห์และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไปนี้อาทิมองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะ เป็นไปได้ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545) กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do)การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผนการนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้จะต้องทำการทบทวน แผนการโดย เริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการ ปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นการกระทำตามวงจรคุณภาพจึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้นโดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่าทำอย่างไรจึงจะดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของวงจรคุณภาพนั้นต้องถือว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด การวางแผนจะเป็นเรื่องที่ทำให้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ตามมาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล เพราะถ้าแผนการไม่เหมาะสมแล้วจะมีผลทำให้กิจกรรมอื่นไร้ประสิทธิผลตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดีจะทำให้มีการแก้ไขน้อย และกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการไปปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้น เราจะต้องสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนการนั้น ๆ มีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีการจัดให้มีการศึกษาและการอบรมที่ต้องการเพื่อการนำแผนการนั้น ๆ มาปฏิบัติ และมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่จำเป็นด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผนควรจะต้องมีการประเมินใน 2 ประการ คือ มีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ หรือตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการหรือความไม่ เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เราจำเป็นต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน ทั้งนี้ เนื่องจากการนำไปปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ถ้าความล้มเหลวมาจากแผนการที่จัดทำขึ้นไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่
2. เลือกเทคนิคที่ใช้ผิดเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผน ไม่เพียงพอ
3. ประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด
4. ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผนอาจเป็นผลมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง
2. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ
3. การให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ
4. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ
5. ประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act)

ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุ และขั้นตอนที่สำคัญก็คือ การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้บ่งถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปีเพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าว มีความเชื่อถือได้และเหมาะสม การนำวงจรคุณภาพไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับ ขององค์กร จะทำให้เราสามารถปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลลัพธ์ ที่ชัดเจน เมื่อปัญหา เดิมหมดไปเราก็สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ด้วยวงจรคุณภาพต่อไป

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542) กล่าวถึง จุดหมายที่แท้ของวงจรคุณภาพ (PDCA) ว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั่นมิใช่เพียงแค่การปรับแก้ผลลัพธ์ที่เบี่ยงเบนออกไปจากเกณฑ์มาตรฐานให้กลับมาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงในแต่ละรอบของ PDCA อย่างต่อเนื่องเป็น ระบบและมีการวางแผน PDCA ที่ม้วนไต่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ แผนที่ดีควรมีลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (Realistic)
2. สามารถเข้าใจได้ (Understandable)
3. สามารถวัดได้ (Measurable)
4. สามารถปฏิบัติได้ (Behavioral)
5. สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (Achievable)

วางแผนที่ดีควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
3. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุด เท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (Do) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ

1.การวางแผนกำหนดการ

1.1 การแยกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ

1.2 กำหนดเวลาที่คาดว่าต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง

1.3 การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

2. การจัดการแบบแมทริกซ์ การจัดการแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

3. การพัฒนาขีดความสามารถในการท างานของผู้ร่วมงาน

3.1 ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ

3.2 ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม

3.3 พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

2. รวบรวมข้อมูล

3. การทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้

4. การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบอย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

2. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อมิให้ความผิดปกติ นั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

2.1 การย้ำนโยบาย

2.2 การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน

2.3 การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

จากหลักการวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้นของนักวิชาการทั้ง 4 ท่าน พอสรุปได้ว่า วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) คือ กระบวนการในการทำงาน หรือกิจกรรมขั้นตอนที่จะนำไปสู่การดำเนินงานเพื่อพัฒนาปรับปรุงและการควบคุมการทำงานอย่างเป็นระบบซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง โดยมีวิธีการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา การดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดและเกิดผลการปฏิบัติที่ดี

2. การปฏิบัติหมายถึง การดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การตรวจสอบหมายถึง การพิจารณาการประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานว่าผลจากการปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดสิ่งที่กำหนดวางแผนไว้หรือไม่

4. การปรับปรุง หมายถึง การนำผลประเมินที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแผน การทบทวนแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนและเสนอแนะปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาระบบที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาทฤษฎีสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA จากแนวคิดของนักวิชาการ 6 แหล่ง ผู้วิจัยได้จัดองค์ประกอบที่มีความหมาย เหมือนกันนำมาจัดเป็นกลุ่มองค์ประกอบเดียวกันและได้ทำการประมวลผล วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA โดยมีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA

ที่	โครงสร้างและองค์ประกอบของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA	สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542)	วีระพล บดีรัฐ (2543)	โชชาวย บุนจิ (2544)	วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545)	อุทัย บุญประเสริฐ (2546)	วีรพงษ์ เฉลิมจิรรัตน์ (2547)	ความถี่
1	การวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
2	การปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
3	การตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
4	การปรับปรุง/แก้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA มีองค์ประกอบ ดังนี้

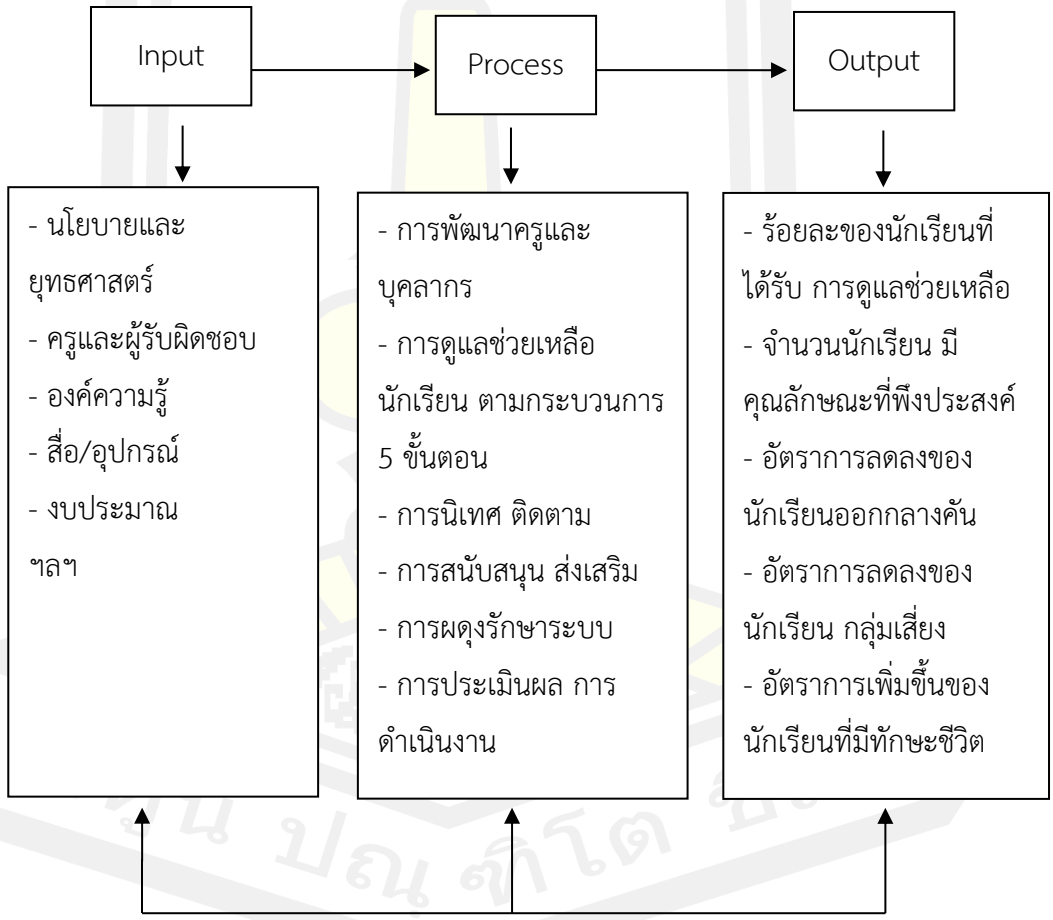
1. การวางแผน
2. การปฏิบัติ
3. การตรวจสอบ

4. การปรับปรุง

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

หลักการและแนวคิดเชิงระบบ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบที่มีโครงสร้าง สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุง และพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดเชิงระบบ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตามระบบ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องอาศัยพลังความร่วมมือจากครูและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการและขั้นตอน จำนวน 3 คณะ ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)

คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน กรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวระดับ หัวหน้างาน แผนงาน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.1 ส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนและผดุงรักษาระบบการดูแลและช่วยเหลือ นักเรียน

1.2 สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร

1.3 เป็นผู้นำในการผนึกผสาน บูรณาการภารกิจโดยรวมของสถานศึกษา

1.4 ประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้ทีมประสาน ทีมทำและเครือข่ายการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน

1.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2. คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ)

คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ รองหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนและครูแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและดำเนินการประชุมชี้แจง

2.2 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น

2.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเรียน เพื่อประโยชน์ ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

2.5 ดำเนินการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอน และกระบวนการของ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการที่ผู้บริหาร มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ หัวหน้าระดับ ทุกระดับ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานอนามัยครูพยาบาลและหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1 ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2 ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 จัดทำเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาดำเนินงานและรับผิดชอบในการชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

3.4 จัดการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อแสวงหาแนวทาง ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.5 สรุปรายงานผลการดำเนินงานและดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา (2547) กล่าวถึง กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. การบริหารเชิงระบบ
   การวางแผน
   การดำเนินงาน
   การตรวจสอบประเมินผล
   การปรับปรุงพัฒนา
2. การทำงานเป็นทีม
   ทีมนำ
   ทีมสนับสนุน
   ทีมทำ
3. การนิเทศติดตามและประเมินผล
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
   ภายในโรงเรียน

ภายนอกโรงเรียน

1. การบริหารเชิงระบบ

การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการและขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบันข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ

การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการวิธีการและบันทึกบุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่าง ๆ จะปฏิบัติและบันทึกต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน

การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเองร่วมการประเมินหรือผลัดเปลี่ยนการประเมินภายในระหว่างบุคคลระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

การพัฒนาปรับปรุง (Act) เป็นการนำเสนอผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนางานซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการวิธีการปัจจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้นจนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

2. การทำงานเป็นทีม

ทีมนำได้แก่คณะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งจัดทำแผนกลยุทธ์ควบคู่กับการกำกับติดตามและสนับสนุนเสริมสร้างพลังร่วม(Empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมสนับสนุนเป็นทีมหลักในการสนับสนุนประสานงานด้านวิชาการและอื่น ๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้นที่สนับสนุนจะเป็นใครขึ้นกับการพัฒนาระบบว่ามีจุดเน้นที่ระบบใดเช่นทีมสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหัวหน้าทีมคือรองผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย

ทีมทำเป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรงเช่นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือทีมระดับชั้นครูประจำชั้นครูที่ปรึกษามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

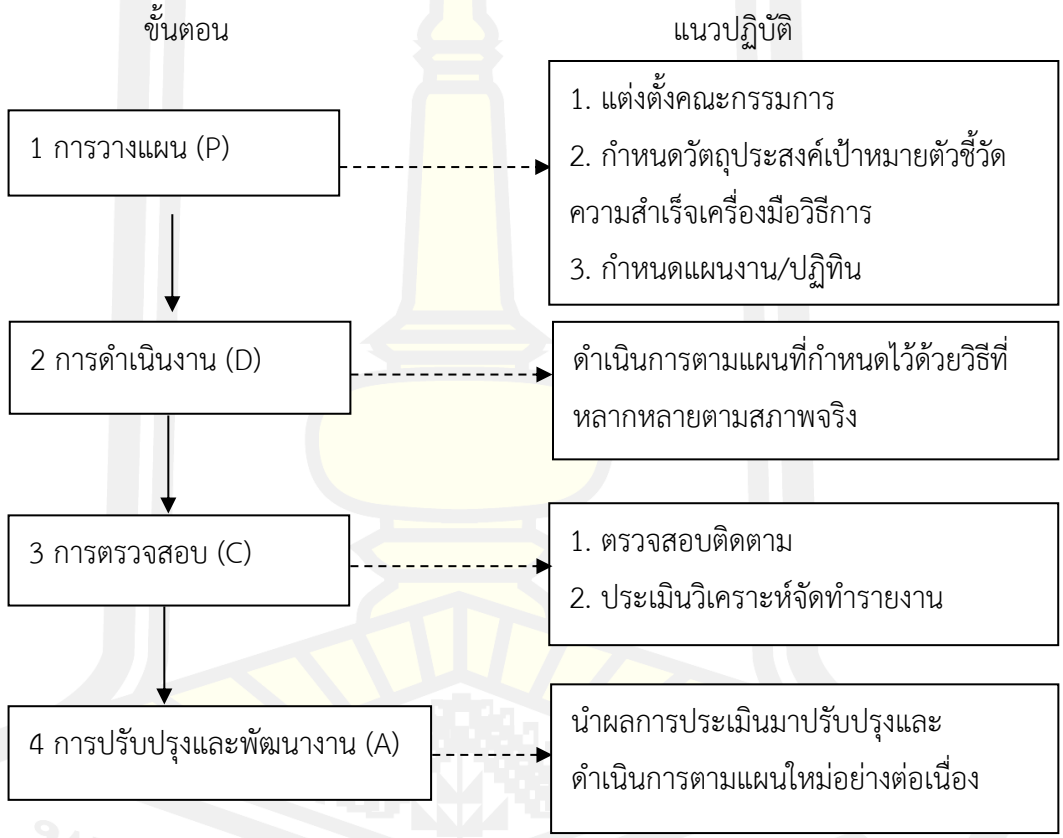
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้ได้รับทราบจุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของตนเพื่อให้เกิดแนวทางที่จะพัฒนาคุณภาพสูงขึ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้ทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนโดยมีบรรยากาศการทำงานเป็นที่เป็นกันเองไม่ใช่การสั่งการหรือบังคับบัญชาทำ

ให้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนเกิดความรู้สึกที่ดีไม่ต้องกังวลเรื่องการประเมินตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

4. การนิเทศติดตามและประเมินผล

การนิเทศติดตามและประเมินผลการเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางานช่วยส่งเสริมสนับสนุนและให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

การนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพควรดำเนินการให้เป็นระบบดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการนิเทศติดตามและประเมินผล

การพัฒนาแนวทาง

1. ความหมายการพัฒนาแนวทาง

Good (1973) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาทางการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วยตัวเองหรือผู้อื่นและเป็นไปในลักษณะที่ดี

วิรัช นิภาวรรณ (2532) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า และการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีสองส่วนที่เกี่ยวข้องคือการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งจะต้องมีทิศทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

ปกรณ์ ปรียากร (2538) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

จำรัส นวลนิ่ม (2540) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อยโดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขั้นเติบโตขึ้นไปถึงขั้นที่น่าพอใจ

คำหมาน คนไค (2542) ได้ให้ความหมาย การพัฒนา หมายถึง การทำให้ครูประจำการมีคุณภาพ และมาตรฐานเพิ่มขึ้นหรือสูงขึ้น ด้วยวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ

ยนต์ ชุ่มจิต (2545) ให้ความหมายการพัฒนา หมายถึง การดำเนินงานที่พยายามจะสร้างเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการสอนและการทำงานตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการทำงานรวมถึงการมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดีด้วย

สุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร (2545) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตหรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิมและการพัฒนานั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือมนุษย์ก็ได้แต่เรามุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นดังนี้

1. คนมีความสามารถและสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต
2. คนในสังคมมีอิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจเลือก
3. คนในสังคมมีความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน

ดนัย เทียนพุฒ (2545) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การดำเนินการที่จะส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นในรูปแบบของการ

ฝึกอบรมการศึกษาของพนักงานการพัฒนาพนักงานเพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ดำเนินการพัฒนาอาชีพพนักงานให้พร้อมที่จะรับผิดชอบหรือเติบโตในตำแหน่งที่สูงขึ้น รวมถึงการปรับหรือพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่ชนะ ในการแข่งขันได้ในที่สุด

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ความหมายจากรูปศัพท์ในภาษาไทย หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี ถ้าเป็นกริยาใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น

สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงาม และดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทย และเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547) กล่าวว่า “การพัฒนา" หมายถึง กระบวนการของการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉงจากประสบการณ์นำไปสู่การพัฒนาบุคคลทั้งบุคคลอย่างเป็นระบบและเต็มไปด้วยวัตถุประสงค์ในด้านร่างกาย ใจ และจิตวิญญาณ การพัฒนารวมมโนทัศน์ของ การพัฒนา (การเปลี่ยนแปลงและความเจริญงอกงาม) การฝึกอบรมการพัฒนาองค์กร (การเรียนรู้ ทักษะจำเพาะ)

มีชัย สายอร่าม (2548) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงและสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม ความเสมอภาคทางการเมือง การธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม การจัดสรร และกระจายทรัพยากร ด้วยวิธีการบริหารที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอันที่จะสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

สมคิด บางโม (2549) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง กระบวนการทุกอย่างที่จะทำให้สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่เจริญขึ้นดีขึ้นเป็นประโยชน์มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นตัวคนระบบงานองค์กรสถานที่ทฤษฎีความรู้สึกนึกคิด

สรุป การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่จะส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีเจตคติที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการปฏิบัติที่มีคุณภาพและนำไปสู่ความ ก้าวหน้าและพัฒนายิ่งขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว

Good (1973) ได้รวบรวมความหมายของ แนวทาง หมายถึง เป็นแบบอย่างขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนแบบเป็นแผนภูมิ ซึ่งเป็น

ตัวแบบของสิ่งหนึ่ง เป็นหลักการหรือแนวคิดและเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความหมาย สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

Stoner and Wankel (2007) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่อทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น เป็นการสร้างมโนทัศน์ เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์และมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง

สรุป แนวทางหมายถึง รูปแบบวิธีการ ขั้นตอนในการดำเนินงานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติใช้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน

สรุป แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่งในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของการพัฒนาแนวทาง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทาง ดังนี้

Everard และ Geoffery (1990) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางที่ดีจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1) บริบทหรือเงื่อนไข
2) หลักการหรือแนวคิด
3) วัตถุประสงค์
4) กระบวนการดำเนินงาน
5) การประเมินผล

สุนันทา เลาหนันทน์ (2551) ได้เสนอองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางโดยเสนอว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ แนวคิด
2. บริบทและเงื่อนไข
3. ยุทธศาสตร์
4. กระบวนการดำเนินงาน
5. ผลที่ได้รับจากการนำแนวทางไปใช้

มารุต พัฒผล (2557) ได้เสนอว่าแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. หลักการของแนวทาง

2. วัตถุประสงค์ของแนวทาง

3.ระบบและกลไกของแนวทาง

4. วิธีดำเนินงานของแนวทาง

5. แนวทางการประเมินผลแนวทาง

6. เงื่อนไขของแนวทาง

สถาพร แสงสุโพธิ์ (2558) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาแนวทาง ไว้ว่า มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. การกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. กำหนดวิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและตัวชี้วัด

3. การจัดทำแผนปฏิบัติงานด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ

สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทาง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ

1. หลักการ

2. วัตถุประสงค์

3. ระบบและกลไก

4. วิธีดำเนินงาน

5. แนวทางการประเมินผล

6. เงื่อนไข

3. ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทาง

ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้สรุปไว้ว่า คุณลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางไว้หลายประการซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนที่มีจุดหมายเพื่อแก้ปัญหา โดยมีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนใช้กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาและการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลง

2. การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบกล่าวว่า คือ เป็นแนวคิดที่มองการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในลักษณะที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องร่วมกันถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในลักษณะเกื้อกูลกัน

3. การพัฒนาองค์กรเป็นระบบกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและใช้เวลานาน โดยนัยนี้กระบวนการพัฒนาองค์กรจึงเป็นกระบวนการแก้ปัญหา

ขององค์กรที่ดำเนินงานต่อเนื่องกันไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเพียงครั้งเดียวแล้วเลิกไป หากต้องดำเนินการปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ

4. การพัฒนาองค์กรต้องการให้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง นักปฏิบัติการส่วนใหญ่เน้นความต้องการบุคคลที่สามซึ่งเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง

5. การพัฒนาองค์กรมีการมุ่งเน้นเพิ่มสมรรถนะและสุขภาพที่สมบูรณ์ โดยทั่วไปจะต้องมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ (2544) ได้อธิบายไว้ว่า คุณลักษณะที่ดีของแนวทาง หมายถึง การศึกษาและการจัดทำเอกสารที่ประกอบไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นที่แสดงถึงเหตุผลสนับสนุน ความถูกต้อง สมบูรณ์ของโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งโครงการที่ดี โดยโครงการที่ดี ได้แก่ โครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเมื่อปฏิบัติแล้วจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน

สุบิน อ้อสุวรรณ (2544) ได้ให้ความเห็นถึงคุณลักษณะที่ดีของแนวทาง หมายถึง ข้อกำหนดหรือสิ่งที่ระบุไว้นั้นสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอบวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางจะต้องเป็นไปตามรูปแบบโครงสร้างหลักวิชาการที่กำหนดไว้ และมีความเหมาะสมเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ต้องกระทำอย่าง ต่อเนื่องมีการปรับปรุงให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับองค์กร มีการวางแผนที่ดี มีจุดหมายเพื่อแก้ปัญหา โดยมีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนใช้กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาและการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมเรียนรู้ ในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาองค์กร

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

1. บทบาทหน้าที่ความเป็นมา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่ได้รับการกระจายอำนาจการบริการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดบุรีรัมย์ มีอำนาจหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการบริหารจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการ

ดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการและหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ยังมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษารับผิด ชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

2. ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เริ่มจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 34 (1) โดยแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2561 ดังนี้

2.1 กลุ่มอำนวยการ
2.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล
2.3 กลุ่มนโยบายและแผน
2.4 กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
2.5 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
2.6 กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
2.7 หน่วยตรวจสอบภายใน
2.8 กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
2.9 กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
2.10 กลุ่มกฎหมายและคดี

3. ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีโรงเรียนในสังกัด 66 โรงเรียน จำนวนโรงเรียน แบ่งกลุ่มบริหารจัดการโดยจำแนกตามสหวิทยาเขต จำนวน 9 สหวิทยาเขต มีจำนวนสถานศึกษา ครูบุคลากรและนักเรียนดังต่อไปนี้

จำนวนสถานศึกษา

1. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวน	11	โรงเรียน
2. โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน	5	โรงเรียน
3. โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน	27	โรงเรียน
4. โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน	23	โรงเรียน
รวม	จำนวน	66	โรงเรียน

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564ข)

จำนวนครูบุคลากร

1. ผู้บริหารการศึกษา	จำนวน	3	คน (ช่วยราชการ 1 คน)
2. ศึกษานิเทศก์	จำนวน	15	คน
3. บุคลากรทางการศึกษา	จำนวน	38	คน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	150	คน
5. ข้าราชการครู	จำนวน	3,072	คน
6. พนักงานราชการ	จำนวน	204	คน
7. ลูกจ้างประจำ	จำนวน	65	คน
8. ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน	165	คน
รวม	จำนวน	3,712	คน

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564ก)

จำนวนนักเรียน

1. นักเรียนชาย	จำนวน	24,940	คน
2. นักเรียนหญิง	จำนวน	34,033	คน
รวม	จำนวน	58,973	คน

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564ข)

4. วิสัยทัศน์

“องค์การก้าวหน้า สร้างคุณภาพสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ”

5. พันธกิจ

5.1 พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และ คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

5.2 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามแนวคิด No Child left Behind (NCLB)

5.4 ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ

5.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. นโยบาย

6.1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

6.2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

6.3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

6.4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

6.5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6.6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

7. เป้าหมาย

7.1 พัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

7.1.1 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะของผู้เรียนให้มีทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่ 3)

7.1.2 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ

7.1.3 พัฒนาผู้เรียนให้ใส่ใจและรักษาสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (SDGs)

7.2 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

7.2.1 หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลาดแรงงาน และเอื้อต่อการพัฒนา ทักษะในศตวรรษที่ 21 ห้องเรียนมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งเรียนรู้ มีความสะอาด น่าอยู่ น่าเรียน และมีความทันสมัย

7.2.2 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการมอบหมายชิ้นงาน โครงการและการบ้านในหลากหลายวิชา

7.2.3 มีการจัดการเรียนซ่อมเสริมเพื่อแก้ปัญหานักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้าให้เรียนได้ทันเพื่อน สามารถปรับปรุงทักษะของตนเองให้ดีขึ้นและเป็นการส่งเสริมทักษะให้กับนักเรียนที่มีความสามารถสูงให้สามารถ พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

7.3 การพัฒนาบุคลากร

7.3.1 บุคลากร 4.0 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและมีความฉลาดทางด้านดิจิทัล (Digital Intelligence)

7.3.2 ครูมืออาชีพ เพื่อสร้าง “ต้นแบบห้องเรียนแห่งอนาคต” ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของครูจากผู้บรรยาย (Lecturer) มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Coach) และเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้รับฟัง มาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

7.3.3 การพัฒนาตนเองผ่านระบบผ่านระบบดิจิทัล (Digital Learning Platform)

7.3.4 การสร้างพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์กรมีความตั้งใจทุ่มเทและละเอียดรอบคอบในการทำงาน

7.4 การพัฒนาระบบบริหาร

7.4.1 ระบบราชการ 4.0 มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริการ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล

7.4.2 ระบบ AMSS++ เพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่การบริหารจัดการสมัยใหม่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร โดยหวังว่าจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการการศึกษา ส่งผลกระทบในทางบวก อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ

7.4.3 จัดทำระบบ Big Data เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลากหลายแหล่งมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

7.4.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุจริต เพื่อมุ่งหวังสร้างภาพลักษณ์การบริหารงานที่มีความโปร่งใส สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย

7.4.5 มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อติดตามและประเมินมาตรฐานการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง การเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้กับที่ควรจะเป็นมีความชัดเจนมองเห็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ เกิดผลได้มากขึ้น และช่วยให้มีการฝึกฝนตนเองให้เข้าสู่มาตรฐานได้

8. โครงการสำคัญ (Flagship)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีจุดเน้นในการขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามนโยบายผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการน้อมนำพระราชดำรัสในหลวง ร.9

“เด็กรักครู ครูรักเด็ก” เพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนตามแนวคิด No Child Left Behind (NCLB) “ไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง” ดังนี้ “เด็กรักครู - ครูรักเด็ก” หมายถึง ความรัก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมของครูและผู้เกี่ยวข้องต่อ นักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนมี ความสุข เป็นคนดีและมีความรู้และทักษะชีวิตในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ) โดยใช้ระบบบริหารจัดการ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผล หากระบวนการต่าง ๆ ทั้งการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพครูหรืออื่น ๆ ในอันที่จะปิดช่องว่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้นักเรียนรักครูมีความพึงพอใจต่อโรงเรียนในระดับสูงสุด ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีทางเลือกสำหรับบุตรหลาน ของตัวเองมากขึ้น

แนวคิดไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบาย “ไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จะประสบผลสำเร็จได้ ครูผู้สอนถือเป็น ปัจจัยสำคัญ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความตระหนัก มุ่งมั่นในการที่จะพัฒนานักเรียน มีความรัก ความใส่ใจ เห็น ผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพตรงตามความรู้ ความสามารถ ของแต่ละบุคคล และระลึกอยู่เสมอว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ กระบวนการและกลไกตามนโยบาย “ไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์นี้จะเป็นอีกทางหนึ่งสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายด้วยการดำเนินการ ดังนี้

1. การมอบหมายงานและให้การบ้านนักเรียน
2. การสอนซ่อมเสริม
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน
4. การพัฒนาหลักสูตรทางเลือกของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะที่ 1 ฉบับปรับปรุง 2563-2565 ได้เน้นการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา (Side visit) การเยี่ยมชมเพื่อประเมินและนิเทศก์โครงการในพื้นที่จริงของ ทีม ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนในระดับห้องเรียน (Walk in the classroom) ซึ่งประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้เชี่ยวชาญการสอน ผู้อำนวยการสถานศึกษา และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจัดลำดับความสำคัญของห้องเรียนที่ ประสบปัญหาผลการเรียน 0 ร และ มส.

จำนวนมาก เพื่อเข้ารับการนิเทศการศึกษาจากคณะกรรมการนิเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์มีจุดอ่อนใน ด้านการส่งเสริมการจัดทำวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนางานวิชาการ และด้านอื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง และผลิตนวัตกรรมทางด้านการศึกษา โครงการในปี 2562 ส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการที่เป็น ภาระงานตามสถานการณ์ ขาดความต่อเนื่องในโครงการที่ดำเนินงานมาในปี 2561 นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการ ส่งเสริมสถานศึกษาในการพัฒนาการวัดผล ประเมินผลและนำผลไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัด การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใด ไว้ข้างหลังของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์มีความชัดเจนในเรื่องแนวทางการดำเนินงาน โดยมีการมอบหมายแนวปฏิบัติ 4 ประการให้คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการ มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในภาพรวมของสหวิทยาเขต จากที่ประชุมผู้บริหารสถานศึกษาประจำเดือน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าโครงการจะประสบความสำเร็จในด้านการ นำไปปฏิบัติครบทั้ง 66 โรงเรียน แต่เมื่อเจาะลึกลงไปในระดับนักเรียนรายบุคคล ยังพบว่า มีนักเรียนที่ประสบ ปัญหาติด 0 ร มส. จำนวนหนึ่ง และสถิติออกกลางคันยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สถิติการติดตามนักเรียนกลับมา ลดลง ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับห้องเรียนที่ประสบปัญหาดังกล่าวและมีระบบนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ในการขับเคลื่อนระยะต่อไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ควรให้ความสำคัญกับ ห้องเรียนที่ยังประสบปัญหานักเรียนติด 0 ร มส. แนวทางการดำเนินงานควรมีระบบนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ให้ความสำคัญในระดับห้องเรียนและนักเรียนรายบุคคล

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในโรงเรียนเห็นได้จากการมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่อง พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามหลักการเท่าที่ควรทั้งนี้เนื่องจากครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายยังไม่เข้าใจถึงขั้นตอนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญ การติดต่อประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ล่าช้า ขาดการติดตามกำกับดูแลจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม พฤติกรรมและขาดทักษะในการดำเนินชีวิต มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแทนที่จะได้รับการช่วยเหลือแก้ไข แต่ถูกปล่อยปละละเลยเพิกเฉย เช่น การหนีเรียน การขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุ การแต่งกายไม่เหมาะสม การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การตั้งครรภ์ก่อนวัย

อันควร ซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาในการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านอารมณ์ด้านพฤติกรรมและด้านครอบครัว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564ข)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สมจิตร ภูษา (2557) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานเป็นเลิศ พบว่า 1. การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการดังนี้ 1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครูต้องรู้จักฐานข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัวและสังคมด้านสุขภาพ ด้านความสามารถ และด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมเครื่องมือและวิธีการรู้จักนักเรียน ได้แก่ 1) การประเมินพฤติกรรม (SDQ) นักเรียน 2) การทำระเบียนสะสม 3) การวัด แววนักเรียน 4) การจัดกิจกรรมโฮมรูม 5) การเยี่ยมบ้านนักเรียน 6) การประชุมผู้ปกครอง 7) สังเกตพฤติกรรมนักเรียน 8) สอบถาม สัมภาษณ์นักเรียน หรือเพื่อนนักเรียน 9) การทดสอบ 10) ศึกษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ 11) การใช้โปรแกรม Scan tool และการใช้โปรแกรม DMC 1.2 การคัดกรองนักเรียน มีเครื่องมือและวิธีการในการคัดกรองได้แก่ แบบบันทึก การคัดกรองนักเรียนรายบุคคลและแบบสรุปผลการคัดกรอง การแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสียง กลุ่มมีปัญหา 1.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยใช้กิจกรรมและโครงการคือการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้แก่(1) กิจกรรมแนะแนว(2) กิจกรรมนักเรียน(3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 2) กิจกรรมในชั้นเรียนได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนการจัดนิทรรศการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต เพศึกษา ห้องเรียนสีขาว 3) การใช้โครงการพิเศษ เช่น โครงการอบรม คุณธรรม-จริยธรรม โครงการทัศนะศึกษา โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการการแข่งขันกีฬา กิจกรรมวนสำคัญของชาติ กิจกรรมวนสำคัญทางศาสนา กิจกรรมพิเศษร่วมกับชุมชน เช่น ชมรมเห็ดขอนขาวกลุ่มนักเรียนละอองฝุ่น 1.4 การป้องกันและแก้ไข วิธีการโดยการศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในการอบรม ชี้แจงให้เข้าในปัญหาหาให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้คำแนะนำในการปรับ พฤติกรรม สร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารความเข้าใจ ให้เข้าร่วมกิจกรรมสังคม ไม่ลงโทษที่รุนแรง มีการช่วยเหลือให้อภัย และสร้างบรรยากาศให้อบอุ่น กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ 1) การให้คำปรึกษา 2) กิจกรรมในชั้นเรียน 3) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 4) กิจกรรมเสรมหลักสูตร 5) กิจกรรมซ่อมเสรม 6) การจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียน 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียน 8) การศึกษา รายกรณี 9) จัดตังเครือข่ายคณะกรรมการตำบลเยาวชนอาสาต้านยาเสพติด10) กลุ่มนักเรียนยุวชน แนะแนว YC (Youth Counselor) 1.5 การส่งต่อมี 2 วิธี คือ 1) วิธีการส่งต่อนักเรียนภายในสถานศึกษา 2) วิธีส่งต่อนักเรียนภายนอกการศึกษา พร้อมทั้งรายงานผลการส่งต่อให้กับศูนย์เฉพาะกิจช่วยเหลือและคุ้มครองเดกนักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 2. การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ประโยชน์ที่นำไปใช้มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ตามลำดับ

อัษฎายุท โพธิ์นอก (2558) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้านและอยู่ในระดับน้อย จำนวน3 ด้าน 3) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันในตำแหน่งหน้าที่ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปริญญา ไชยสุรินทร์ (2558) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่คาดหวัง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก 2) จากผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวิทยาลัยสงกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำแนกประเภทวิชาที่วิทยาลัยเปิดสอนและขนาดของวิทยาลัยพบว่าไม่แตกต่างกัน 3) ผลการประเมิน แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูและช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด อุดรธานี อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรมีการวางแผน โครงการควรจัดอบรมพัฒนางาน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นประจำทุกปี ครูต้องทำงานี้เป็นทีมมีการประสานงานระหว่างงานปกครอง ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว อย่างเป็นระบบ ควรสนับสนุนด้าน

งบประมาณในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู 4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพที่คาดหวังการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ประเภทวิชา ที่เปิดสอนและขนาดวิทยาลัย พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพคาดหวังการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานีไม่แตกต่างกัน

จุฑาทิพย์ พงษา (2558) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือการส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อการส่งเสริมนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน 3) ผลการสภาพและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ที่ปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา โดยรวม พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .5 4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้ปกครองและนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าในในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยข้อมูลนักเรียนควรจัดทำเอกสารที่มีความละเอียด ครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ ของนักเรียนการคัดกรองนักเรียนควรมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสียงและกลมุมปัญหาอย่างชัดเจน โดยให้ทุฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองตอความต้องการของนักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้ใช้ความสามารถ ของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ มีการกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่ชัดเจนโดยครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้ที่จะแก้ไขปัญหาของนักเรียนเป็นอันดับแรก หากครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หากโรงเรียนยังแก้ไขปัญหา ไม่ได้จึงทำการส่งต่อภายนอกไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยครูที่ปรึกษาจะต้องทำแบบบันทึกการส่งต่อเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหา

ของนักเรียน ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะต้องมีการกำกับติดตามพร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ณัฏฐวิภา คำปันศรี (2559) ได้ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการคัดกรองนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียม และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า 3.1) ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกดานของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลา ในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 3.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย 3.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายต่อเนื่อง ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหา เบื้องตนสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงตามสภาพ

ปัญหา มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถ แก้ไขปัญหาของนักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกวิธี

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า พบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวชีวัดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียนซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์จากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงและนักวิชาการทำให้ได้องค์ประกอบที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี 2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก จะเห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นนี้เป็นสภาพที่บ่งบอกถึงระบบคุณภาพในการบริหารจัดการการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างด 3) แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้นำเสนอรูปแบบให้ดีกว่าควรศึกษาทฤษฎีและปรากฏการณ์ให้ครอบคลุมแล้วนำมาสังเคราะห์ให้ชัดเจนควรนำรูปแบบที่ชัดเจนแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

วิรากานต์ บุตรพรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า 1. สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล) สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับ

คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน 2. แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่ามีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกดานของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลาในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ ความรู้ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจใน กระบวนการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียนควรมีการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรม ที่มีความหลากหลายต่อเนื่องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหาเบื้องตนสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงตามสภาพปัญหา มีการประสาน ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกวิธี

เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่างหม้ออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า 1) โรงเรียนบ้านช่างหม้ออำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดำเนินการตามขั้นตอน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังมีบางประการที่ยังต้องปรับปรุง ได้แก่การไม่เข้าไปแก้ไข ปัญหาในครอบครัวของนักเรียนอย่างทันท่วงทีและการขาดการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้วิจัยได้จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านช่างหม้ออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้นโดยใช้กระบวนการ PDCA 3) กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับ ดี

ธิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิจังหวัดลำพูน พบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาขาดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขาดการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบนั้นต้องมีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์มีการกำหนด หลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบต่อไป

ณัฐนียา ห้องกระจก (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษา ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 84 รายการปฏิบัติคือ องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มี 8 รายการได้แก่การวางแผน จำนวน 5 รายการ การดำเนินงานตามแผน จำนวน 5 รายการการติดตามประเมินผลจำนวน 2 รายการและการปรับปรุงแก้ไขจำนวน 6 รายการองค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียนมี 4 รายการได้แก่การวางแผน จำนวน 3 รายการการดำเนินงานตามแผน จำนวน 4 รายการ การติดตามประเมินผลจำนวน 3 รายการและการปรับปรุงแก้ไขจำนวน 4 รายการ องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริม นักเรียน มี 2 รายการได้แก่ การวางแผน จำนวน 4 รายการการดำเนินงานตามแผนจำนวน 5 รายการการติดตามประเมินผลจำนวน 7รายการและการปรับปรุงแก้ไขจำนวน 6 รายการองค์ประกอบที่ 4 การป้องกัน และแก้ไข ปัญหา มี 4 รายการได้แก่ การวางแผน จำนวน 4 รายการการดำเนินงานตามแผน จำนวน 4 รายการการติดตามประเมินผลจำนวน 3 รายการและการปรับปรุงแก้ไขจำนวน 3 รายการองค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อมี 5 รายการได้แก่การวางแผน จำนวน 3 รายการการดำเนินงานตามแผน จำนวน 4 รายการการติดตามประเมินผล จำนวน 4 รายการและการปรับปรุงแก้ไข จำนวน 4 รายการและ2) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ทั้ง 5 องค์ประกอบ 84 รายการปฏิบัติมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 3.50

จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) องค์ประกอบด้านการคัดกรองนักเรียน 3) องค์ประกอบด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) องค์ประกอบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) องค์ประกอบด้านการส่งต่อนักเรียน 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า 2.1 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริม

นักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ 2.2 สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ 2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัด กรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

วิจัยต่างประเทศ

Williams-Jones (2007) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: การศึกษาการบริหารจัดการองค์กรและการรับรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างส่วนเชื่อมต่อกับเรื่องสุขภาพของเยาวชน การวิจัยเชิงบรรยายแบบกรณีศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่ออธิบายความแตกต่างของแต่ละโมเดลที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ เพื่อสำรวจว่าโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรแบบที่ขาดหายไป วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ในการบริหารงานโรงเรียนจากภายนอก จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้กลยุทธ์แบบเน้นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในหลาย ๆ กรณี ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างนี้มีความเด่นชัดที่สุดในการบริหารกระบวนการการติดตามผลและยังมีผลกระทบต่อ นักเรียนที่รับบริการจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย

Brady (2008) ได้ศึกษา ประเทศที่มีผู้คนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่หนึ่งในนั้นเป็นชาวอเมริกันเป็นส่วนมาก พวกเขาไม่ต้องการให้วัยรุ่นไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ชาวอเมริกันส่วนใหญ่จะเห็นด้วยทั้งหมดว่า โรงเรียนควรจะเป็นสถานที่เด็กได้เรียนฟรีเพื่อให้ห่างจาก

สิ่งเสพติดและห่างจากพฤติกรรมที่เสี่ยง ทั้งหมดนี้เพื่อเป็นรากฐานในการป้องกันให้กับเด็ก อย่างไรก็ตามสารเสพติดก็ยังมีอยู่ซึ่งเป็นภาระให้กับสังคมและโรงเรียนที่จะต้องแก้ไขร่วมกัน กรณีศึกษานี้ได้สุ่มนักเรียนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด อันที่จริงโรงเรียนของแต่ละอำเภอมีแนวทางหรือจุดประสงค์ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสารเสพติดและแอลกอฮอล์ กรณีศึกษานี้ไม่ได้เลือก นักเรียนที่ติดสารเสพติดแต่เลือกสุ่มเด็กที่มีอิทธิพลหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงและมีวัยที่ใกล้เคียงกันนำมาศึกษา สิ่งที่สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพยายามที่จะปลูกฝังให้เด็กได้เห็นถึงปัญหาหรือ ผลกระทบของสิ่งเสพติดซึ่งชุมชนก็ต้องพยายามช่วยกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการป้องกันหาวิธีในการต่อต้านสารเสพติดร่วมกัน จุดประสงค์ของกรณีศึกษานี้เพื่อศึกษาโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งและเป็นสิ่งที่ยากพอสมควรที่จะไม่ให้มีสารเสพติดและแอลกอฮอล์ทุกชนิดและต้อให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขในการวางแผนหรือมีกลยุทธ์ในการต่อสู้กับปัญหาสิ่งเสพติดที่เสี่ยงกับนักเรียนในโรงเรียน และเพื่อป้องกันปัญหาอย่างถูกต้องและรวดเร็ว แต่ในภาพรวมแล้วโรงเรียนจะแก้ไขปัญหาได้ต้องสำรวจข้อมูล อย่างเป็นกระบวนการ โดยการแจกแบบสอบถาม แบบถาม-ตอบ ข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียนชาวอเมริกันที่สำรวจสารเสพติดและแอลกอฮอล์ทุกชนิดและแบบรายงานจากโรงเรียนนิวเจสซิ

Biddle (2009) ได้ศึกษาการศึกษาผลการดำเนินงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นผลเนื่องมาจากการมีความคิดฆ่าตัวตาย,การแสดงท่าทางหรือพยายามที่จะละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ลดลง รวมทั้งระดับการถูกสั่งพักการเรียนลดลง อย่างไรก็ตามจากการรายงานของนักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาการคิดฆ่าตัวตายและปัญหาอื่น ๆ ทำให้สามารถทำนายรูปแบบการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เช่นพบว่า บางครั้งนักเรียนเหล่านี้ก็อาจจะใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์เพื่อการรักษาตนเองก็ได้และพบว่ารูปแบบการบริการที่มีค่านัยสำคัญทางด้านสถิติสูงสุดในการทำนายผลการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารสารประเภทแอลกอฮอล์ รวมทั้งการลดระดับการถูกสั่งพักการเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคิดฆ่าตัวตาย คือส่วนที่ได้รับการประเมินโดยหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดหายาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ไว้ใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายนอกจากนี้ยังพบว่าการวางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ในโรงเรียนอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสำหรับเยาวชนที่มีปัญหาด้านการผิดวินัย และการบริการสำหรับเด็กและเยาวชนที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของชุมชนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารสารประเภทแอลกอฮอล์ในโรงเรียน และพบว่า การรักษาผู้ป่วยนอกที่มีอาการติดยาเสพติดและสารประเภท

แอลกอฮอล์คือตัวทำนายผลด้านการสนับสนุนระดับการเลื่อนชั้นเรียนหรือการจบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับนักเรียนเหล่านั้น

Cha (2009) ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการศึกษาพบว่า หัวข้อหลักของวรรณคดีได้อธิบายถึงมุมมองการดูแลชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่โดยกล่าวถึงห้องเรียนขนาดกลาง และประชากรเป็นคนผิวขาว ความแตกต่างระหว่างบุคคลมักจะถูกกล่าวถึงอย่างเสมอ ๆ รวมทั้งการกล่าวถึงวัฒนธรรมความเชื่อในการดูแลนักเรียน คุณภาพของการศึกษาครั้งนี้ได้สำรวจถึงมุมมองที่หลากหลาย และการระบุความหมายของการดูแลช่วยเหลือ โดยมีผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นนักเรียนชาวเกาหลี จำนวน 5 คน และครูผิวขาว จำนวน 2 คน ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการใน 4 เดือน จากการสังเกตนักเรียนในสายการเรียนภาษาอังกฤษ ห้อง 1/7 และสายวิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ ห้อง 8 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 7 คน โดยวิเคราะห์จากการใช้แบบทดสอบของ เนลนอดดิง (Nel Nodding) ซึ่งมี4 หัวข้อหลัก คือ แบบจำลอง การปฏิบัติ การสนทนาและการยืนยันรับรองมีข้อแนะนำจากผลสรุปที่ได้ คือ ความเชื่อส่วนบุคคลเกี่ยวกับการดูแลนั้นมีรูปแบบที่อบอุ่นมีวัฒนธรรมประเพณีและความแตกต่างของแต่ละบุคคล การแสดงความเคารพเป็นลักษณะเด่นในความเชื่อของนักเรียนชาวเกาหลีมีข้อแนะนำที่กล่าวว่าการสนทนาและการยืนยันรับรองต้องกำหนดให้ตรงกับรูปแบบปัจจุบันในความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลนักเรียน รูปแบบจำลองนอดดิด (Nodding) เป็นรูปแบบที่มีความเชื่อถือ ได้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมทั้งหมด รวมทั้งผู้วิจัยต้องการขยายเวลาให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอื่น ๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงของครูและนักเรียน

Watson-Davis (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความเข้าใจของครูในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อทดสอบความเข้าใจเบื้องตนของครูและประสบการณ์ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความเข้าใจของครูในระบบดูแลนักเรียน และนักเรียนได้รับผลอย่างไรและผลสรุปบ่งชีถึงความจำเป็นในการสนับสนุนระบบสำหรับครูและนักเรียนเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในทุกระดับ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่ำ 6 โรงเรียนในตำบล ท้องถิ่นในเมืองลอสแองเจิลลิส ถูกสุ่มเลือกให้มีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งความเข้าใจของครูสนองตอระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ประสบการณ์ของครูในระบบดูแล และความจำเป็นของระบบที่สนับสนุนการเจริญเติบโตของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า 34% ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในระบบและ 81.5% เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแจ้งครูเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนในระบบดูแล 81% มีความเชื่อว่าโรงเรียนไม่ได้มีนักเรียนอยู่ในระบบดูแล และ 93% มีความเชื่อว่าต้องได้รับการสนับสนุนพัฒนาในอาชีพครูในพื้นที่เกี่ยวกับวิชาการสังคมและอารมณ์ เพื่อให้เกิดผลออกมาสูตัวนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อตัวนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมและช่วงวัยทำให้เกิดปัญหาการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อตัวนักเรียน การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จะทำให้ครูประจำชั้นสามารถคัดกรองนักเรียนในระดับชั้นได้ว่า นักเรียนที่มีปัญหา กลุ่มเสี่ยง นักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริม และนักเรียนที่ควรได้รับการแก้ไขพฤติกรรม (การต่อภายนอก) 2. การคัดกรองนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนในระดับต่าง ๆ 3. การส่งเสริมนักเรียนเป็นการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ 4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยการวางแนวทางเพื่อการป้องกันปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาในแต่ละด้านที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 5. การส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานักเรียนที่ควรได้รับการแก้ไขในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะทำให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนรายบุคคลและสามารถแก้ไขหรือพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพของนักเรียน รวมถึงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนซึ่งจะต้องดำเนินการไปอย่างเป็นระบบ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการและกระบวนการในการดำเนินงานเป็นอย่างดี หรือนำรูปแบบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) มาเป็นส่วนช่วยในกระบวนการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยได้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนและรายละเอียดการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสรุปวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ผู้บริหาร จำนวน 150 คน ครูผู้สอนจำนวน 3,276 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 3,426 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2564ข)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 346 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and

Morgan, 1970) ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ออกเป็น 4 ขนาด (ตามเกณฑ์จำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน) ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก มี 23 โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอน 313 คน

โรงเรียนขนาดกลาง มี 27 โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอน 1,080 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ มี 5 โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอน 498 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มี 11 โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอน 1,535 คน

ประชากร 66 โรงเรียน ครูผู้สอนและผู้บริหาร 3,426 คน

1.2.2 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม จากนั้นกำหนดสัดส่วนตามจำนวนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการ รวมทั้งสิ้น 346 ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ขนาดของโรงเรียน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		รวม	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ขนาดเล็ก (1 - 499 คน)	23	2	290	31	313	33
2	ขนาดกลาง (500 - 1,499 คน)	54	5	1,024	97	1,080	102
3	ขนาดใหญ่ (1,500 - 2,499 คน)	15	2	483	62	498	64
4	ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	44	4	1,491	143	1,535	147
รวม		136	13	3,290	333	3,426	346

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ใน 5 ด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และหลักการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือและศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมถึงศึกษาประเด็นเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 5 ด้าน

4. กำหนดรูปแบบข้อคำถามโดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.5 ขึ้นไป ตามรายละเอียดดังนี้

6.1 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

6.1.1 จบการศึกษาทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

6.1.2 ดำรงตำแหน่งครูผู้สอน ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรืออาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย

6.1.3 มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารโรงเรียนอย่างน้อย 5 ปี หรือปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี

6.2 รายผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

6.2.1 นายมนูญ บุ่งหวาย ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวดง วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

6.2.2 นายชาญ สิ่วไธสง ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธสง วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6.2.3 นางสาวคำพันธ์ ดาพัวพันธ์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพุทไธสง วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6.2.4 นางดาวรุ่ง สุระศรี ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพุทไธสง วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6.2.5 นางสาวชมพูนุช ทองปาน ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

โดยผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ซึ่งถือว่าใช้ได้ทุกข้อ

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือและคุณภาพของแบบสอบถาม

8. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (สมนึก ภัททิยธนี, 2561) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.61 – 0.86 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31 – 0.84

9. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (สมนึก ภัททิยธนี, 2561) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

10. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ฉบับจริงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับดำเนินการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ติดต่อประสานงานไปยังโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อจัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google from

3.3 ส่งแบบสอบถามผ่านช่องทางไลน์ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลผ่าน Google from และติดตามการตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองในกรณีไม่มีการตอบกลับ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูลหลังจากการดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วนำมาจัดเรียงลำดับแบบสอบถามและลงรหัส แล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการดังนี้

4.1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแต่ละด้านโดยมีเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.3 นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาจัดตาราง แปลความหมาย ตีความจากตารางอภิปรายผล และสรุปผลการศึกษาค้นคว้า ในรูปของการบรรยาย และการอธิบายแบบความเรียง

4.1.4 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแต่ละด้านโดยมีเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 พิจารณาหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของช่วงระดับคะแนน (Class Interval) มีการแปลผลข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

4.51-5.00 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ มากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ มาก

2.51-3.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ ปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ น้อย

1.00-1.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ น้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item Objective Congruence) (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน ผลรวมคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

5.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item–Total Correlation) (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$r = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N\sum x^2 - (\sum X)^2\}\{N\sum y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก

X แทน คะแนนของข้อที่หาค่าอำนาจจำแนก

Y แทน คะแนนรวมของทุกข้อคำถาม

5.1.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbachโดยใช้สูตร ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

สูตร $\propto = \frac{k}{k-1}\left\{1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right\}$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ

S_i^2 แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

N แทน จำนวนคน

5.2 สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority of Need Index)

5.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$)โดยคำนวณจากสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยตัวอย่าง

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรในตัวอย่าง

5.2.2 ร้อยละ (Percentage) โดยคำนวณจากสูตร

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละตัวอย่าง

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D = \sqrt{\frac{n\sum x^{2}-(\sum x)2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum x^{2}$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในตัวอย่าง

5.2.4 ความต้องการจำเป็น ประยุกต์ใช้โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุงจากสูตรเดิม โดย สุวิมล ว่องวานิช (2550) ดังนี้ สูตรคำนวณ (Priority Needs Index = PNI)

$$PNI_{modified}=\frac{I-D}{D}$$

เมื่อ $PNI_{modified}$ แทน ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นหรือปัญหา

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่พึงประสงค์

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

การศึกษาหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) จากโรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนหนองกี่พิทยาคม โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม โรงเรียนห้วยหินพิทยาคม โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ ระดับภาค ระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้อง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ (อรนุช ศรีสะอาด, 2561) เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ภายใต้กรอบแนวคิด

2. กำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องและครอบคลุมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

3. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบที่กำหนด และนำร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขรวมทั้งตรวจสอบสำนวนภาษา เพื่อความถูกต้อง (ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม)

5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

6. จัดทำฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วถูกต้องครบถ้วนไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานและขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยมีการกำหนด นัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้วยตนเองและแต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกและบันทึกเสียงไว้ทุกครั้ง

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล

หลังจากการดำเนินการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษามาตรวจสอบความถูกต้อง ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบขั้นตอนการปฏิบัติการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่นำไปสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์กรอบการสัมภาษณ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากกรอบการสัมภาษณ์ในแต่ละข้อของการสัมภาษณ์ มาพิจารณาว่าผู้ที่ให้การสัมภาษณ์มีความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางใด รวมทั้งมีแนวทางที่เสนอแนะในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร นำเสนอข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการบรรยายสรุปจากข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการพรรณนาเนื้อหา

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน ผลรวมคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผลการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) และการศึกษาเอกสารมาสังเคราะห์ยกร่างแนวทางการบริหารงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา ในระยะที่ 1 ค่าความต้องการความจำเป็น และการศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practices) ในระยะที่ 2 มาเป็นแนวทางในการยกร่างแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. ดำเนินการร่างแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. นำเสนอร่างแนวทางเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ดำเนินการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน ดังนี้

1.1 นายศักดิ์ ซารัมย์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนพุทไธสง วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.2 นายวีระศักดิ์ พินิจ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสตึก วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.3 นายชาตรี อัครสุขบุตร ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกี่พิทยาคม วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.4 นายณัฐธ์พงษ์ วิโสรัมย์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1.5 นางสาววรินทร ปัดกอง ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยหินพิทยาคม วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.5.1 ผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาหรือมีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือมีผลงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างน้อย 5 ปี หรือมีผลงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมิน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินตรวจสอบแนวทางการพัฒนาให้ถูกต้องตามหลักการของแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบองค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การวางแผน (P) การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุง (A) องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน การวางแผน (P) การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุง (A) องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน การวางแผน (P) การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุง (A) องค์ประกอบที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา การวางแผน (P) การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุง (A) องค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อ การวางแผน (P) การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุง (A) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนตามวิธีการของลิเคิร์ท ดังนี้

1. เกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม หมายถึงการพิจารณาว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทมากน้อยเพียงใด ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2 เกณฑ์การพิจารณาความเป็นไปได้หมายถึงการพิจารณาว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำแนวทางไปปฏิบัติได้จริง มากน้อยเพียงใด ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง เป็นไปได้มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง เป็นไปได้มาก
ระดับ 3 หมายถึง เป็นไปได้ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง เป็นไปได้น้อย
ระดับ 1 หมายถึง เป็นไปได้น้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน

จากการศึกษาในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่นำมาสู่แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และมีการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีการกำหนด นัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการประเมินแนวทางทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล หลังจากการดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินเรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และกำหนดรหัสเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบประเมินโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลแบบประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนน 5 ด้านมีการแปลผลข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

4.51-5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน ผลรวมคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

5.2 สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean, $\overline{X}$) โดยคำนวณจากสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2561)

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยตัวอย่าง

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรในตัวอย่าง

5.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D = \sqrt{\frac{n\sum x^2-(\sum x)2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$PNI_{modified}$	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากขนาดกลุ่มตัวอย่าง 346 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 1 – 31 ตุลาคม 2564 จำนวน 346 คน ได้ติดตามแบบสอบถามคืนมา จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	144	41.62
	หญิง	202	58.38
	รวม	346	100
2	อายุ		
	21-30 ปี	149	43.06
	31-40 ปี	69	19.94
	41-50 ปี	85	24.57
	51-60 ปี	43	12.43
	รวม	346	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหารสถานศึกษา	41	11.85
	ครูผู้สอน	305	88.15
	รวม	346	100
4	ประสบการณ์การทำงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี	141	40.75
	5-10 ปี	48	13.87
	11-15 ปี	69	19.94
	16-20 ปี	50	14.45
	21 ปีขึ้นไป	38	10.99
	รวม	346	100
5	ขนาดของสถานศึกษา		
	โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน)	33	9.54
	โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 -1,499 คน)	102	29.48
	โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 -2,499 คน)	64	18.50
	โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป)	147	42.48
	รวม	346	100

จากตาราง 4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 58.38 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 43.06 ดำรงตำแหน่ง ครูผู้สอน จำนวน 303 คิดเป็นร้อยละ 88.15 มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 40.75 และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป) จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 42.48

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตาราง 5 – 10

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.72	0.88	มาก	4.72	0.57	มากที่สุด	0.269	5
2 ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.57	0.77	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด	0.317	4
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.53	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.331	3
4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.49	0.75	ปานกลาง	4.71	0.57	มากที่สุด	0.350	2
5 ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.47	0.73	ปานกลาง	4.69	0.57	มากที่สุด	0.352	1
โดยรวม	3.56	0.78	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.320	

จากตาราง 5 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56, S.D.=0.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 3.72, S.D.=0.88) รองลงมา คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\overline{X}$ = 3.57, S.D.=0.77) และด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\overline{X}$ = 3.53, S.D.=0.76) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D.=0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 4.72, S.D.=0.57) รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\overline{X}$ = 4.71, S.D.=0.57) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D.=0.59) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D.=0.58)

และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.82	0.91	มาก	4.71	0.57	มากที่สุด	0.233	10
2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง	3.75	0.85	มาก	4.71	0.58	มากที่สุด	0.256	7
รวมเฉลี่ย	3.78	0.88	มาก	4.71	0.58	มากที่สุด	0.246	
การปฏิบัติ (D)								
3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.81	0.86	มาก	4.74	0.55	มากที่สุด	0.244	8
4. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.85	0.92	มาก	4.75	0.53	มากที่สุด	0.234	9
5. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน	3.55	0.94	มาก	4.72	0.59	มากที่สุด	0.330	1

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
6. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	3.70	0.85	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด	0.278	4
รวมเฉลี่ย	3.73	0.88	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด	0.268	
การตรวจสอบ (C)								
7. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	3.69	0.86	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด	0.282	2
8. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน	3.70	0.84	มาก	4.71	0.55	มากที่สุด	0.273	5
รวมเฉลี่ย	3.69	0.85	มาก	4.72	0.55	มากที่สุด	0.279	
การปรับปรุง (A)								
9. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม	3.68	0.84	มาก	4.68	0.60	มากที่สุด	0.272	6
10. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	3.69	0.87	มาก	4.73	0.58	มากที่สุด	0.282	2
รวมเฉลี่ย	3.68	0.86	มาก	4.71	0.59	มากที่สุด	0.280	
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	3.72	0.88	มาก	4.72	0.57	มากที่สุด	0.269	

จากตาราง 6 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.72, S.D.=0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน

($\overline{X}$ = 3.85, S.D.=0.92) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.=0.91) และครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 3.81, S.D.=0.86) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72, S.D.=0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับที่สุดทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.75, S.D.=0.53) รองลงมาคือ ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 4.74, S.D.=0.55) และโรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ, โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ($\overline{X}$ =4.73, S.D.=0.56) ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ($\overline{X}$ =4.73, S.D.=0.58) ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล, ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และโรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.57	0.79	มาก	4.73	0.57	มากที่สุด	0.325	4
2. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบ ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม	3.57	0.79	มาก	4.69	0.60	มากที่สุด	0.314	6
รวมเฉลี่ย	3.57	0.79	มาก	4.71	0.58	มากที่สุด	0.319	
การปฏิบัติ (D)								
3. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.56	0.79	มาก	4.72	0.58	มากที่สุด	0.326	3
4. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล	3.60	0.77	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด	0.306	8

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
5. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ	3.61	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.302	10
6. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา	3.58	0.73	มาก	4.68	0.59	มากที่สุด	0.307	7
รวมเฉลี่ย	3.59	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.309	
การตรวจสอบ (C)								
7. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	3.59	0.74	มาก	4.69	0.60	มากที่สุด	0.306	8
8. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน	3.56	0.76	มาก	4.69	0.58	มากที่สุด	0.317	5
รวมเฉลี่ย	3.57	0.75	มาก	4.69	0.59	มากที่สุด	0.314	
การปรับปรุง (A)								
9. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม	3.53	0.78	มาก	4.69	0.60	มากที่สุด	0.329	2

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
10. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	3.54	0.79	มาก	4.71	0.58	มากที่สุด	0.331	1
รวมเฉลี่ย	3.54	0.79	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด	0.328	
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	3.57	0.77	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด		

จากตาราง 7 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.57, S.D.=0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ($\overline{X}$ =3.61, S.D.=0.76) รองลงมาคือ ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=0.77) และโรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ($\overline{X}$ =3.59, S.D.=0.74) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงานปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\overline{X}$ =4.73, S.D.=0.57) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ =4.72, S.D.=0.58) และโรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ($\overline{X}$ =4.71, S.D.=0.58) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รองลงมาคือ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม และโรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	3.58	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.313	10
2. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	3.55	0.76	มาก	4.69	0.59	มากที่สุด	0.321	9
รวมเฉลี่ย	3.57	0.76	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด	0.317	
การปฏิบัติ (D)								
3. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน	3.48	0.75	ปานกลาง	4.67	0.59	มากที่สุด	0.342	2
4. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน	3.50	0.75	ปานกลาง	4.70	0.59	มากที่สุด	0.343	1

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
5. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน	3.51	0.74	มาก	4.69	0.59	มากที่สุด	0.336	6
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน	3.53	0.77	มาก	4.72	0.58	มากที่สุด	0.337	5
7. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี	3.54	0.77	มาก	4.70	0.56	มากที่สุด	0.328	8
รวมเฉลี่ย	3.51	0.75	มาก	4.69	0.58	มากที่สุด	0.336	
การตรวจสอบ (C)								
8. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	3.53	0.77	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.331	7
9. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	3.52	0.75	มาก	4.71	0.57	มากที่สุด	0.338	3
รวมเฉลี่ย	3.53	0.76	มาก	4.70	0.57	มากที่สุด	0.331	

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การปรับปรุง (A)								
10. มีการประเมินผลสรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.55	0.74	มาก	4.75	0.55	มากที่สุด	0.338	3
รวมเฉลี่ย	3.55	0.74	มาก	4.75	0.55	มากที่สุด	0.338	
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	3.53	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด		

จากตาราง 8 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.53, S.D.=0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ($\overline{X}$ =3.58, S.D.=0.76) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน ($\overline{X}$ =3.55, S.D.=0.76), มีการประเมินผลสรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$ =3.55, S.D.=0.74) และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี ($\overline{X}$ =3.54, S.D.=0.77) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$ =4.75, S.D.=0.55) รองลงมา คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน ($\overline{X}$ =4.72, S.D.=0.58) และครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

($\overline{X}$ =4.71, S.D.=0.57) ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน และครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน, มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการวางแผนศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	3.46	0.76	ปานกลาง	4.68	0.59	มากที่สุด	0.353	3
รวมเฉลี่ย	3.46	0.76	ปานกลาง	4.68	0.59	มากที่สุด	0.353	
การปฏิบัติ (D)								
2. มีการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน	3.49	0.77	ปานกลาง	4.69	0.59	มากที่สุด	0.344	8

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
3. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด	3.51	0.75	มาก	4.73	0.55	มากที่สุด	0.348	7
4. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	3.51	0.76	มาก	4.74	0.54	มากที่สุด	0.350	5
5. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	3.52	0.77	มาก	4.69	0.58	มากที่สุด	0.332	10
6. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน	3.48	0.72	ปานกลาง	4.72	0.56	มากที่สุด	0.356	2
รวมเฉลี่ย	3.50	0.75	ปานกลาง	4.71	0.56	มากที่สุด	0.346	
การตรวจสอบ (C)								
7. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	3.49	0.75	ปานกลาง	4.71	0.58	มากที่สุด	0.350	5
8. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน	3.50	0.76	ปานกลาง	4.69	0.57	มากที่สุด	0.340	9
รวมเฉลี่ย	3.49	0.75	ปานกลาง	4.71	0.58	มากที่สุด	0.350	

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
การปรับปรุง (A)								
9. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน	3.45	0.73	ปานกลาง	4.71	0.58	มากที่สุด	0.365	1
10. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน	3.48	0.71	ปานกลาง	4.70	0.56	มากที่สุด	0.351	4
รวมเฉลี่ย	3.46	0.72	ปานกลาง	4.70	0.57	มากที่สุด	0.358	
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	3.49	0.75	ปานกลาง	4.71	0.57	มากที่สุด		

จากตาราง 9 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ($\overline{X}$ =3.52, S.D.=0.77) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด ($\overline{X}$ =3.51, S.D.=0.75) และมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน ($\overline{X}$ =3.51, S.D.=0.75) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.71, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน ($\overline{X}$ =4.74, S.D.=0.54) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด ($\overline{X}$ =4.73, S.D.=0.55) และสถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน ($\overline{X}$ =4.72, S.D.=0.56) ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน รองลงมา คือ สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการวางแผนประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ	3.47	0.71	ปานกลาง	4.72	0.55	มากที่สุด	0.360	2
รวมเฉลี่ย	3.47	0.71	ปานกลาง	4.72	0.55	มากที่สุด	0.360	
การปฏิบัติ (D)								
2. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป	3.45	0.72	ปานกลาง	4.69	0.58	มากที่สุด	0.359	3
3. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอก	3.49	0.78	ปานกลาง	4.70	0.57	มากที่สุด	0.347	8

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความ
4. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	3.49	0.74	ปานกลาง	4.71	0.57	มากที่สุด	0.350	6
5. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	3.49	0.73	ปานกลาง	4.70	0.58	มากที่สุด	0.347	8
6. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.48	0.74	ปานกลาง	4.70	0.57	มากที่สุด	0.351	5
รวมเฉลี่ย	3.48	0.74	ปานกลาง	4.70	0.57	มากที่สุด	0.351	
การตรวจสอบ (C)								
7. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก	3.46	0.72	ปานกลาง	4.68	0.58	มากที่สุด	0.353	4
8. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง	3.46	0.73	ปานกลาง	4.67	0.59	มากที่สุด	0.350	6
รวมเฉลี่ย	3.46	0.73	ปานกลาง	4.67	0.58	มากที่สุด	0.350	

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความ
การปรับปรุง (A)								
9. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน	3.42	0.71	ปานกลาง	4.69	0.59	มากที่สุด	0.371	1
10. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว	3.49	0.76	ปานกลาง	4.68	0.57	มากที่สุด	0.341	10
รวมเฉลี่ย	3.45	0.73	ปานกลาง	4.69	0.58	มากที่สุด	0.359	
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	3.47	0.73	ปานกลาง	4.69	0.57	มากที่สุด	0.352	

จากตาราง 10 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.47, S.D.=0.73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.78), โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.74), ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.73), นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.76) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.69, S.D.=0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ ($\overline{X}$ =4.72, S.D.=0.55) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา($\overline{X}$ =4.71, S.D.=0.57) และมีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอก, มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.57), ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.58) ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็น

ปรับปรุงจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน รองลงมา คือ โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ และครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป ตามลำดับ

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวปฏิบัติด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม และผลที่ได้จากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ไปสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยมุ่งเน้นการศึกษาประเด็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในการขอศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ โรงเรียนหนองกี่พิทยาคม โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม โรงเรียนห้วยหินพิทยาคม โดยผู้วิจัยได้ลงภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1 คน ซึ่งสรุปได้แนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

“...สถานศึกษา ได้วางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยส่งเสริมให้ครูได้เยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด เพื่อนำมาใช้ในการสรุปผลข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียน รายงานผลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษามีฐานข้อมูลของนักเรียน ที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยครูและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนได้...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของสถานศึกษา ได้มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน โดยเริ่มที่ครูที่

ปรึกษาที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด แล้วรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระยะตามสายงานจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษาจะมีบทบาทหน้าที่มากในการดำเนินการ ซึ่งจะมีการวางแผนจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและครบถ้วน...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ครูที่ปรึกษาได้ทำมีการสำรวจและสรุปข้อมูล แล้วนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ของผู้ที่เกี่ยวข้อง...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้ทราบข้อมูลความเป็นอยู่ของนักเรียน ดังนั้นครูที่ปรึกษาจึงต้องเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ได้ครบทุกคน โดยใช้เครื่องมือการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 11 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

รายการ	ความถี่ (คน)
1. ส่งเสริมให้ครูได้เยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน	2
2. ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด	3
3. มีการสรุปผลข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3
4. มีการรายงานผลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา	2
5. มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ	2
6. มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน	2
7. ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน	3

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ (คน)
8. มีการวางแผนจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	1
9. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน	1
10. มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นปัจจุบันและครบถ้วน	2

จากตาราง 11 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมให้ครูได้เยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน
2. ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด
3. มีการสรุปผลข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียน
4. มีการรายงานผลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา
5. มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ
6. มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
7. ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน
8. มีการวางแผนจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
9. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน
10. มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นปัจจุบันและครบถ้วน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

“...การคัดกรองนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือนักเรียนให้ทันเวลา ดังนั้นโรงเรียนจึงได้กำหนดแผนงาน ปฏิทิน หลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โดยมีคู่มือการคัดกรอง การฝึกอบรม รวมทั้งระบบพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ในการคัดกรองนักเรียน เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ ในส่วนของนักเรียนที่มีปัญหาจะต้องให้การส่งต่อเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป โดยจะต้องติดตามผลการคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาจะต้องจัดเตรียมคู่มือ รวมทั้งเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนอย่างเหมาะสม มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการคัดกรองนักเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อที่จะสามารถแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามปัญหา...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการคัดกรองนักเรียน และตรวจสอบข้อมูลการคัดกรองให้ครบทุกคน เพื่อที่จะจัดกลุ่มนักเรียนสำหรับการช่วยเหลือ...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการคัดกรองที่เป็นปัจจุบัน เพื่อปรับกลุ่มนักเรียนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ในการกำหนดแนวทางให้การช่วยเหลือที่เหมาะสม...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...มีการคัดกรองนักเรียนโดยจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการคัดกรองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้อย่างชัดเจนเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งมีการตรวจสอบการดำเนินการคัดกรองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 12 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการคัดกรองนักเรียน

รายการ	ความถี่ (คน)
1. มีการกำหนดแผนงาน ปฏิทิน หลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน	1
2. มีการจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียน การฝึกอบรม รวมทั้งระบบพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้	3
3. มีการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ	5
4. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	1
5. มีการติดตาม ตรวจสอบผลการคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4
6. มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้การช่วยเหลือที่เหมาะสม	2
7. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียน	1
8. สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน	1

จากตาราง 12 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย

1. มีการกำหนดแผนงาน ปฏิทิน หลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
2. มีการจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียน การฝึกอบรม รวมทั้งระบบพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้
3. มีการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ
4. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา
5. มีการติดตาม ตรวจสอบผลการคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้การช่วยเหลือที่เหมาะสม
7. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียน
8. สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน

“...สถานศึกษาใช้การวางแผนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาในทุกกลุ่มนักเรียน ใช้การพบปะพูดคุยของครูที่ปรึกษากับนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ เอาใจใส่ สร้างกำลังใจให้กับนักเรียน จัดกิจกรรมหรือพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างความภาคภูมิใจให้กับนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถ ความสนใจ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แข่งขันทักษะทางวิชาการ หรือความสามารถในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาครวมทั้งระดับประเทศ รวมทั้งให้การยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความสามารถ นักเรียนที่ทำคุณประโยชน์ และทำความดีในโอกาสต่างๆ...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การสร้างความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมนักเรียน นอกจากจะเข้าใจความต้องการของนักเรียนแล้ว สถานศึกษาจะต้องสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยใช้การประชุมกับผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียน การติดตาม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนขณะที่อยู่โรงเรียนโดยครูที่ปรึกษา เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ลดปัญหาที่ไม่พึงประสงค์อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนได้...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ได้มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น จัดระบบเพื่อให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เช่น กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ติดตามผลการส่งเสริมนักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ ของชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนกลับสู่กลุ่มปกติได้อย่างรวดเร็ว...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...แต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมในการส่งเสริมผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนกลับสู่กลุ่มปกติโดยเร็ว ...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ กีฬา ดนตรี จัดพื้นที่ให้การชมเชย ประกาศคุณงามความดี สร้างแรงบันดาลใจให้มุ่งมั่นทำความดี พัฒนาความสามารถยิ่งขึ้น...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 13 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งเสริมนักเรียน

รายการ	ความถี่ (คน)
1. สถานศึกษาใช้การวางแผนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	3
2. กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาในทุกกลุ่มนักเรียน	3
3. ใช้การพบปะพูดคุยของครูที่ปรึกษากับนักเรียน	3
4. จัดกิจกรรมหรือพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ	3
5. ให้การยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความสามารถ นักเรียนที่ทำคุณประโยชน์และทำความดีในโอกาสต่าง ๆ	2
6. ประชุมสร้างความเข้าใจในการพัฒนานักเรียนกับผู้ปกครอง	2
7. แต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนขณะที่อยู่โรงเรียน	3
8. มีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	1
9. มีการรายงานผลการส่งเสริมผู้เรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ	1
10. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ	2

จากตาราง 13 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. สถานศึกษาใช้การวางแผนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน

2. กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาในทุกกลุ่มนักเรียน

3. ใช้การพบปะพูดคุยของครูที่ปรึกษากับนักเรียน

4. จัดกิจกรรมหรือพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ

5. ให้การยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความสามารถ นักเรียนที่ทำคุณประโยชน์ และทำความดีในโอกาสต่าง ๆ

6. ประชุมสร้างความเข้าใจในการพัฒนานักเรียนกับผู้ปกครอง

7. แต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนขณะที่อยู่โรงเรียน

8. มีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

9. มีการรายงานผลการส่งเสริมผู้เรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

10. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

“...สถานศึกษามีการวางแผนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ใช้การบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือ สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน มีการระดมผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับสู่กลุ่มปกติโดยเร็ว โดยการให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา มีการประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ที่มีความรู้ความสามารถให้การช่วยเหลือ ติดตามผลการให้การช่วยเหลือเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะไม่เกิดปัญหาซ้ำขึ้นได้...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาจัดวางระบบป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการแก้ปัญหา ติดตามการแก้ปัญหา และสรุปผลการแก้ปัญหา หรือปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหา ในกรณีที่ยังพบปัญหาอยู่ รวมทั้งใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน โดยให้แน่ใจว่านักเรียนจะไม่ไปประสบปัญหาซ้ำ...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียน แล้วให้การติดตามผลการแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด และมีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาอยู่เสมอเพื่อให้ปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ปัญหานักเรียนต้องได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม จากการเลือกใช้วิธีการที่ถูกต้อง ด้วยการนำผู้มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการแก้ปัญหาร่วมกัน ติดตามการแก้ปัญหาจนเป็นที่พึงพอใจ นักเรียนสามารถอยู่อย่างมีความสุขได้...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ปัญหาของนักเรียนมีมากมายหลายปัญหา มีความซับซ้อนที่แตกต่างกันไป การแก้ปัญหานักเรียน จึงต้องคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสม หรือการใช้วิธีการที่หลายหลายผสมผสานกัน ซึ่งต้องมีการติดตามผลการแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ หากดำเนินการแล้วไม่ได้ผลก็จะต้องมีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาจนกว่าปัญหานักเรียนจะได้รับการแก้ไข...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 14 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

รายการ	ความถี่ (คน)
1. สถานศึกษามีการวางแผนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	2
2. ใช้การบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือ สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	1
3. มีการระดมผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา	3
4. ให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และยั่งยืน	3

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ (คน)
5. ติดตามผลการให้การช่วยเหลือเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะไม่เกิดปัญหาซ้ำ	5
6. มีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาจนกว่าปัญหานักเรียนจะได้รับการแก้ไข	3
7. เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียน	2

จากตาราง 14 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย

1. สถานศึกษามีการวางแผนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
2. ใช้การบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือ สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
3. มีการระดมผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา
4. ให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและยั่งยืน
5. ติดตามผลการให้การช่วยเหลือเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะไม่เกิดปัญหาซ้ำ
6. มีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาจนกว่าปัญหานักเรียนจะได้รับการแก้ไข
7. เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

“...จัดวางระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งต่อนักเรียน มีส่งต่อนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา โดยคำนึงถึงการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม ถูกต้องและรวดเร็ว...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...เมื่อปัญหาของนักเรียน มีความรุนแรง ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จะมีการส่งต่อนักเรียนไปยังครูแนะแนว และฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งจะมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียน ใช้การติดตาม และรายงานผลการส่งต่อนักเรียนเป็นระยะ...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การส่งต่อนักเรียน จะต้องมีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง บันทึกการส่งต่อนักเรียน ติดตามผลการส่งต่อนักเรียน แล้วรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ...”

(ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...มีการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและรวดเร็ว โดยการพิจารณาส่งต่อนักเรียนจะมีการพิจารณาจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...มีการติดตาม และรายงานผลการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้มั่นใจได้ว่า การส่งต่อนักเรียนเกิดผลดีต่อนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี จะมีการพิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียน และใช้วิธีการอื่น ๆ ในการแก้ปัญหา...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 2 วันที่ 7 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ใช้การบันทึกการส่งต่อนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลการแก้ปัญหาของนักเรียน นำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียน ...”

(หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3 วันที่ 10 มกราคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 15 การสังเคราะห์ความถี่แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งต่อนักเรียน

รายการ	ความถี่ (คน)
1. จัดวางระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ	1
2. ประสิทธิภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งต่อนักเรียน	3
3. มีการส่งต่อนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา	1
4. คำนึงถึงการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม ถูกต้องและรวดเร็ว	2

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ (คน)
5. มีการส่งต่อนักเรียนจากครูที่ปรึกษาไปยังครูแนะแนว และฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหา	1
6. มีการบันทึกข้อมูลการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ	3
7. ใช้การติดตาม และรายงานผลการส่งต่อนักเรียนเป็นระยะ	3
8. มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง	2
9. มีการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามความต้องการ ของนักเรียนและผู้ปกครอง	1
10. พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี	2

จากตาราง 15 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย

1. จัดวางระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
2. ประสิทธิภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งต่อนักเรียน
3. มีการส่งต่อนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา
4. คำนึงถึงการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม ถูกต้องและรวดเร็ว
5. มีการส่งต่อนักเรียนจากครูที่ปรึกษาไปยังครูแนะแนว และฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแก้ไขปัญหา
6. มีการบันทึกข้อมูลการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ
7. ใช้การติดตาม และรายงานผลการส่งต่อนักเรียนเป็นระยะ
8. มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งหน่วยงานภายนอกผู้ปกครอง
9. มีการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง
10. พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) มาสังเคราะห์แนวทางการจัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตาราง 16

ตาราง 16 การสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
การวางแผน (P)	การวางแผน (P)	การวางแผน (P)
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง	1. มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน 2. มีการวางแผนจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	1. มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน 2. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง
การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)
1. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	1. ส่งเสริมให้ครูได้เยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 2. ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด	1. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
3. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน 4. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	3. สถานศึกษามีฐานข้อมูลของนักเรียน ที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ	3. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน 4. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)
1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน	1. โดยครูและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนได้ 2. มีการสรุปผลข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียน 3. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน	1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน 3. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน
การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)
1. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม 2. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	1. มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นปัจจุบันและครบถ้วน 2. มีการรายงานผลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา	1. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม 2. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
การวางแผน (P)	การวางแผน (P)	การวางแผน (P)
1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม	1. มีการกำหนดแผนงาน ปฏิทิน หลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 2. มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้การช่วยเหลือที่เหมาะสม	1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม
การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)
1. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล 3. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ	1. มีการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ 2. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา 3. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียน	1. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล 3. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
4. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา		4. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา
การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)
1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 2. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน	1. มีการติดตาม ตรวจสอบผลการคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2. สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน	1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 2. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน
การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)
1. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม 2. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	1. มีการจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียน การฝึกอบรม รวมทั้งระบบพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้	1. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม 2. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน
การวางแผน (P)	การวางแผน (P)	การวางแผน (P)
1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน 2. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	1. สถานศึกษาใช้การวางแผนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน 2. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน
การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)
1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน 2. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน 3. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน	1. กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาในทุกกลุ่มนักเรียน 2. ใช้การพบปะพูดคุยของครูที่ปรึกษากับนักเรียน 3. จัดกิจกรรมหรือพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ 4. ให้การยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความสามารถ นักเรียนที่ทำคุณประโยชน์ และทำความดีในโอกาสต่าง ๆ	1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน 2. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน 3. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน 5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี	5. ประชุมสร้างความเข้าใจในการพัฒนานักเรียนกับผู้ปกครอง	4. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน 5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติ
การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)
1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน 2. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	1. แต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนขณะที่อยู่โรงเรียน 2. มีการรายงานผลการส่งเสริมผู้เรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ	1. โรงเรียนมีแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนที่เหมาะสม 2. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ
การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)
1. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	1. มีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	1. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
	2. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ	2. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
การวางแผน (P)	การวางแผน (P)	การวางแผน (P)
1. โรงเรียนมีการวางแผนศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	1. สถานศึกษามีการวางแผนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	1. โรงเรียนมีการวางแผนศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างเป็นระบบ
การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)
1. มีการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน 2. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด 3. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	1. มีการระดมผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา 2. ให้การช่วยเหลือนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและยั่งยืน	1. มีการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน 2. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม และยั่งยืน 3. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
4. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา 5. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน		4. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา 5. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน
การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)
1. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ 2. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน	1. ใช้การบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 2. ติดตามผลการให้การช่วยเหลือเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะไม่เกิดปัญหาซ้ำ	1. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ 2. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)
1. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน	1. มีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาจนกว่าปัญหานักเรียนจะได้รับการแก้ไข 2. เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียน	1. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
2. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน		2. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	5. ด้านการส่งต่อนักเรียน
การวางแผน (P)	การวางแผน (P)	การวางแผน (P)
1. โรงเรียนมีการวางแผนประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ	1. จัดวางระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ	1. โรงเรียนมีการวางแผนประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ
การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)	การปฏิบัติ (D)
1. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป 2. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก 3. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา 4. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	1. มีการส่งต่อนักเรียนตามระดับความรุนแรงของปัญหา 2. มีการส่งต่อนักเรียนจากครูที่ปรึกษาไปยังครูแนะแนวและฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแก้ไขปัญหา 3. มีการบันทึกข้อมูลการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ 4. มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งหน่วยงานภายนอกผู้ปกครอง 5. มีการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง	1. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป 2. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก 3. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา 4. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ตาราง 16 (ต่อ)

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	แนวทางการดำเนินงาน
5. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		5. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง
การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)	การตรวจสอบ (C)
1. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก 2. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง	1. ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งต่อนักเรียน 2. ใช้การติดตาม และรายงานผลการส่งต่อนักเรียนเป็นระยะ	1. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก 2. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง
การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)	การปรับปรุง (A)
1. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน 2. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว	1. คำนึงถึงการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมถูกต้องและรวดเร็ว 2. พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี	1. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน 2. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว 3. พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

ตาราง 16 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์ Best Practices พบว่า การสังเคราะห์การพัฒนาแนวทางการจัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1.1 การวางแผน (P)

1.1.1 มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

1.1.2 โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1.3 ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การปฏิบัติ (D)

1.2.1 ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.2 โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน

1.2.3 โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน

1.2.4 โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

1.3 การตรวจสอบ (C)

1.3.1 โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล

1.3.2 ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน

1.3.3 3. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ทุกภาคเรียน

1.4 การปรับปรุง (A)

1.4.1 ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม

1.4.2 ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.1 การวางแผน (P)

2.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.2 โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม

2.2 การปฏิบัติ (D)

2.2.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2.2 ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล

2.2.3 ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ

2.2.4 มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา

2.3 การตรวจสอบ (C)

2.3.1 โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2.3.2 ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน

2.4 การปรับปรุง (A)

2.4.1 โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

2.4.2 โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

3.1 การวางแผน (P)

3.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน

3.1.2 โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน

3.2 การปฏิบัติ (D)

3.2.1 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน

3.2.2 ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน

3.2.3 โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน

3.2.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน

3.2.5 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติ

3.3 การตรวจสอบ (C)

3.3.1 โรงเรียนมีแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนที่เหมาะสม

3.3.2 ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

3.4 การปรับปรุง (A)

3.4.1 มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.4.2 มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1 การวางแผน (P)

4.1.1 โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.2 การปฏิบัติ (D)

4.2.1 มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน

4.2.2 โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม และยั่งยืน

4.2.3 มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน

4.2.4 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

4.2.5 สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน

4.3 การตรวจสอบ (C)

4.3.1 มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ

4.3.2 ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

4.4 การปรับปรุง (A)

4.4.1 สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน

4.4.2 โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

5.1 การวางแผน (P)

5.1.1 โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ

5.2 การปฏิบัติ (D)

5.2.1 ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป

5.2.2 มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก

5.2.3 โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

5.2.4 ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

5.2.5 มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง

5.3 การตรวจสอบ (C)

5.3.1 ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก

5.3.2 โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง

5.4 การปรับปรุง (A)

5.4.1 โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน

5.4.2 นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5.4.3 พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

ตอนที่ 2 การยกร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนของวงจรคุณภาพ ไปจัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

ร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

1. หลักการ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานในการพัฒนานักเรียน อบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ มีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย จัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” รวมทั้งการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา และจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ ความเครียดซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม จึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนพร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพที่ตรวจสอบได้มีครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา มาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่ครอบคลุม 5 ขั้นตอน

ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษา มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการสิ่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกทาง 2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้ มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษา ได้จัดทำขึ้น 3. การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง 4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม และ 5. การส่งต่อนักเรียน ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมาพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อคุ้มครองดูแลนักเรียนในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับเด็กนักเรียนอย่างแท้จริง ร่วมกับใช้กระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ที่มีรูปแบบวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ระบบและกลไก

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้นำหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P)

สถานศึกษานำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการต้องแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน วางแผนกำหนดแนวทางและปฏิทินการดำเนินงาน จัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ด้วยการวิเคราะห์สภาพโรงเรียน ครูและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อที่จะทำให้รู้ว่าโรงเรียนมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นำสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย โดยการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน ได้แก่ กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับแผนงาน และกลยุทธ์ระดับโครงการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (DO-D)

การปฏิบัติตามแผน เป็นการดำเนินตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเป็นการใช้แบบบันทึก ตลอดจนเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วนำสู่การส่งเสริมพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง การเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งการประสาน ส่งต่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือนักเรียนตามกลุ่มที่ได้คัดกรอง โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องคอยส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่าย ดำเนินการได้อย่างราบรื่น โดยมีการนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำช่วยเหลือการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งชี้แนะการปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

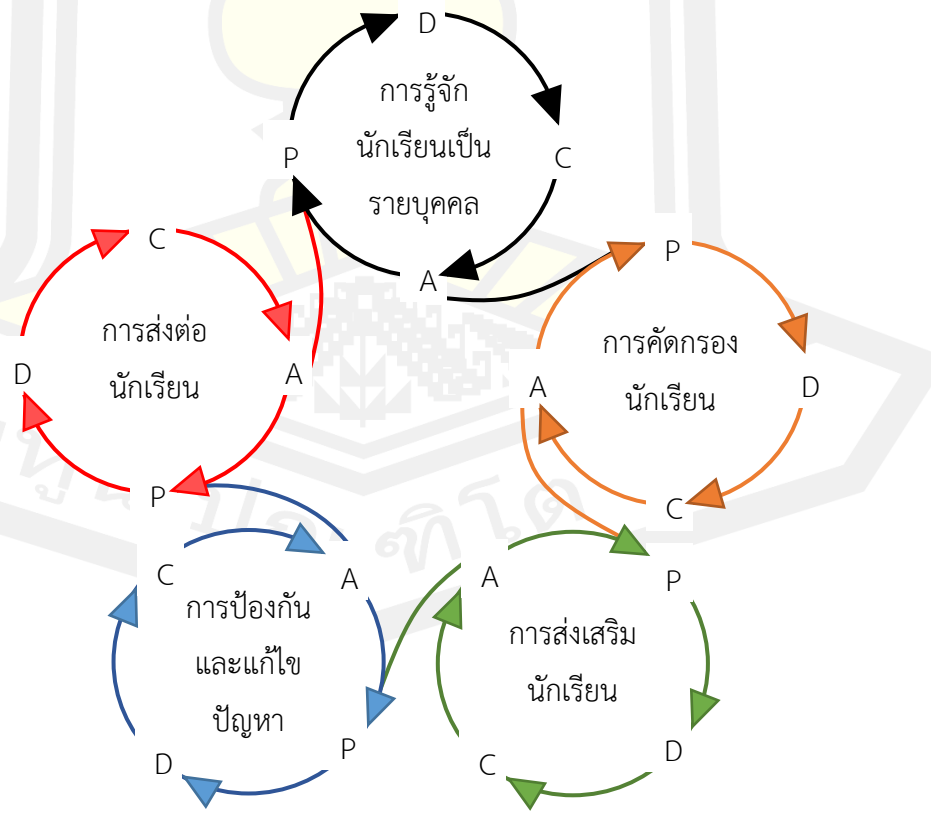
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C)

จัดตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด โดยการติดตามตรวจสอบการบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อนักเรียน รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยนำผลมาวิเคราะห์ สรุปและประเมินผลการดำเนินงาน แล้วรายงานผลการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อพิจารณาเสนอแนะการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A)

เป็นการนำผลการตรวจสอบและประเมินผล ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม ปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานให้เหมาะสม ปรับปรุงการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน พิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน และรายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบและพิจารณาสั่งการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาว่าหากผลการประเมินพบว่า งานยังไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็จะต้องเร่งรัดปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน หรือใช้เวลาในการทำงานให้มากขึ้น เพื่อจะสามารถทำงานที่คาดหวังไว้แล้วให้สำเร็จตามกำหนดเวลา แต่ถ้าผลการประเมิน พบว่า งานสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จะต้องกำหนดให้การดำเนินงานต่อไป มีการปรับเปลี่ยนตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นการท้าทายผู้ปฏิบัติ จึงทำให้งานที่ปฏิบัติ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ระบบและกลไกการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) มาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดำเนินงาน เป็นไปตามแผนภาพดังนี้

4. วิธีดำเนินงาน

วิธีดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

4.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1.1 การวางแผน (P)

4.1.1.1 มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน

4.1.1.2 โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.1.1.3 ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน รวมทั้งการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง

4.1.2 การปฏิบัติ (D)

4.1.2.1 ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.1.2.2 โรงเรียนจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนนักเรียนครบทุกคน

4.1.2.3 โรงเรียนบันทึกข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน

4.1.2.4 โรงเรียนมีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนทุกคนอย่างเป็นระบบ

4.1.3 การตรวจสอบ (C)

4.1.3.1 โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบข้อมูลของการดำเนินงาน การรู้จักนักเรียนรายบุคคล

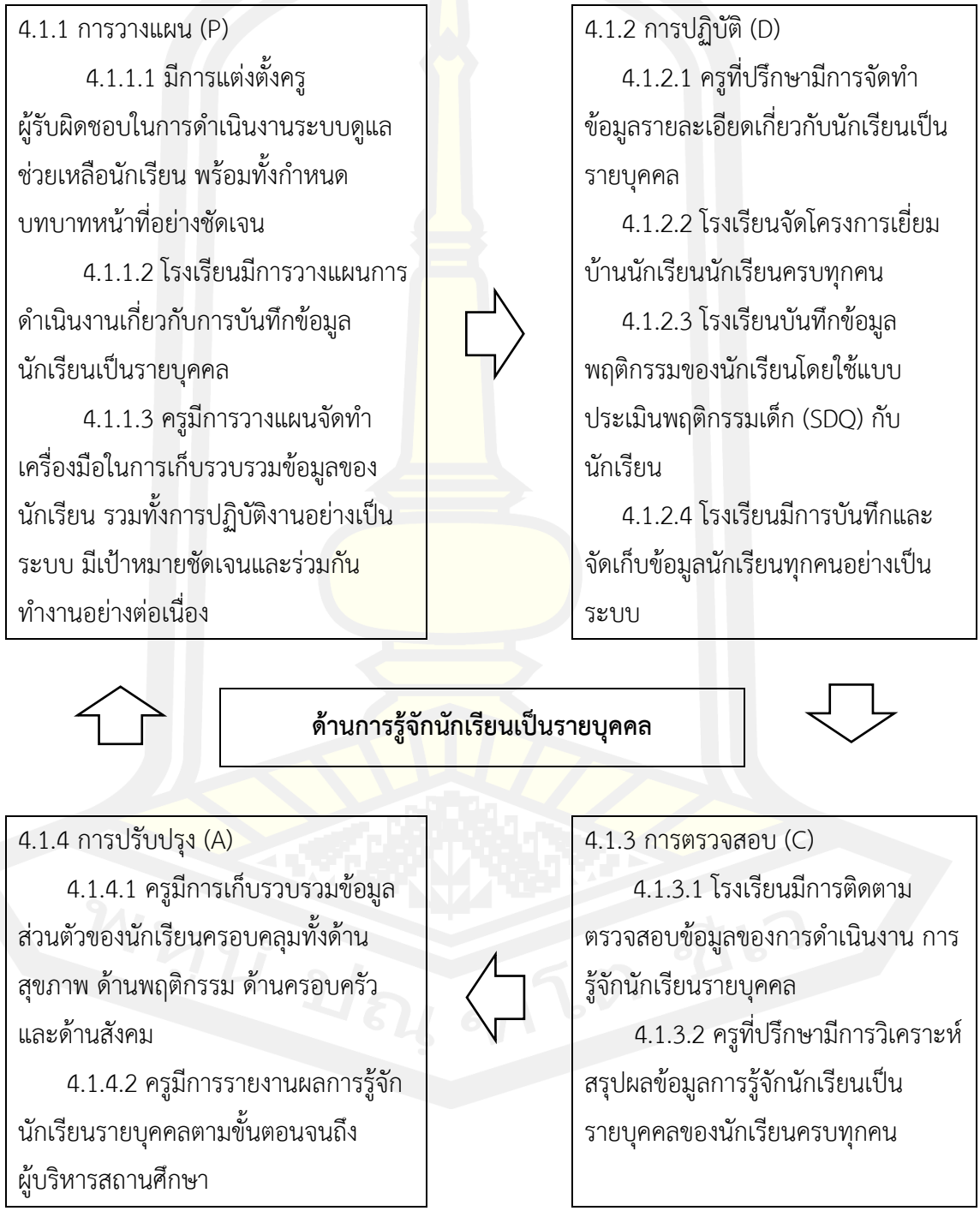
4.1.3.2 ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน

4.1.4 การปรับปรุง (A)

4.1.4.1 ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม

4.1.4.2 ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถเขียนแผนภาพ ได้ดังนี้

4.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.2.1 การวางแผน (P)

4.2.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2.1.2 โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม

4.2.2 การปฏิบัติ (D)

4.2.2.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.2.2.2 ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล

4.2.2.3 ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ

4.2.2.4 มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา

4.2.3 การตรวจสอบ (C)

4.2.3.1 โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4.2.3.2 ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน

4.2.4 การปรับปรุง (A)

4.2.4.1 โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

4.2.4.2 โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการคัดกรองนักเรียน สามารถเขียนแผนภาพ ได้ดังนี้

4.2.1 การวางแผน (P)

4.2.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2.1.2 โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม

4.2.2 การปฏิบัติ (D)

4.2.2.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.2.2.2 ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล

4.2.2.3 ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ

4.2.2.4 มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา

ด้านการคัดกรองนักเรียน

4.2.4 การปรับปรุง (A)

4.2.4.1 โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

4.2.4.2 โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4.2.3 การตรวจสอบ (C)

4.2.3.1 โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4.2.3.2 ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน

4.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.3.1 การวางแผน (P)

4.3.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน

4.3.1.2 โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน

4.3.2 การปฏิบัติ (D)

4.3.2.1 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน

4.3.2.2 ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน

4.3.2.3 โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน

4.3.2.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน

4.3.2.5 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติ

4.3.3 การตรวจสอบ (C)

4.3.3.1 โรงเรียนมีแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนที่เหมาะสม

4.3.3.2 ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

4.3.4 การปรับปรุง (A)

4.3.4.1 มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4.3.4.2 มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการคัดกรองนักเรียน สามารถเขียนแผนภาพ ได้ดังนี้

4.3.1 การวางแผน (P)

4.3.1.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน

4.3.1.2 โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน

4.3.2 การปฏิบัติ (D)

4.3.2.1 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน

4.3.2.2 ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน

4.3.2.3 โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน

4.3.2.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน

4.3.2.5 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติ

ด้านการส่งเสริมนักเรียน

4.3.4 การปรับปรุง (A)

4.3.4.1 มีการประเมินผลสรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4.3.4.2 มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ

4.3.3 การตรวจสอบ (C)

4.3.3.1 โรงเรียนมีแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนที่เหมาะสม

4.3.3.2 ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

4.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.4.1 การวางแผน (P)

4.4.1.1 โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.4.2 การปฏิบัติ (D)

4.4.2.1 มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน

4.4.2.2 โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม และยั่งยืน

4.4.2.3 มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน

4.4.2.4 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

4.4.2.5 สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน

4.4.3 การตรวจสอบ (C)

4.4.3.1 มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ

4.4.3.2 ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

4.4.4 การปรับปรุง (A)

4.4.4.1 สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน

4.4.4.2 โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สามารถเขียนแผนภาพ ได้ดังนี้

4.4.1 การวางแผน (P)

4.4.1.1 โรงเรียนมีการวางแผนศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.4.2 การปฏิบัติ (D)

4.4.2.1 มีการจัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน

4.4.2.2 โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม และยั่งยืน

4.4.2.3 มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน

4.4.2.4 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

4.4.2.5 สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.4.4 การปรับปรุง (A)

4.4.4.1 สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน

4.4.4.2 โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน

4.4.3 การตรวจสอบ (C)

4.4.3.1 มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ

4.4.3.2 ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

4.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.5.1 การวางแผน (P)

4.5.1.1 โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ

4.5.2 การปฏิบัติ (D)

4.5.2.1 ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป

4.5.2.2 มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก

4.5.2.3 โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

4.5.2.4 ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

4.5.2.5 มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง

4.5.3 การตรวจสอบ (C)

4.5.3.1 ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก

4.5.3.2 โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง

4.5.4 การปรับปรุง (A)

4.5.4.1 โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน

4.5.4.2 นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

4.5.4.3 พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการส่งต่อนักเรียน สามารถเขียนแผนภาพ ได้ดังนี้

4.5.1 การวางแผน (P)

4.5.1.1 โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ

4.5.2 การปฏิบัติ (D)

4.5.2.1 ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป

4.5.2.2 มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก

4.5.2.3 โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

4.5.2.4 ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

4.5.2.5 มีการประสานกับหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง

ด้านการส่งต่อนักเรียน

4.5.4 การปรับปรุง (A)

4.5.4.1 โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน

4.5.4.2 นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

4.5.4.3 พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

4.5.3 การตรวจสอบ (C)

4.5.3.1 ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก

4.5.3.2 โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง

5. แนวทางการประเมินผล

5.1 คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากหลายภาคส่วน เป็นผู้ประเมินขั้นตอนของการวางแผนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน

5.2 คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากหลายภาคส่วน เป็นผู้ประเมินขั้นตอนของการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน

5.3 คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากหลายภาคส่วน เป็นผู้ประเมินขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน

5.4 คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากหลายภาคส่วน เป็นผู้ประเมินขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน

6. เงื่อนไข

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบ

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจให้ทีมงานเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.3 ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนจะต้องประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือและส่งต่อกันอย่างราบรื่น

6.4 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน

6.5 เสริมสร้างขวัญกำลังใจ ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง

ตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ด้วยปัจจัยข้อจำกัดของสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเดินทางไปขอเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ในกลุ่มคนจำนวนมากที่อาจก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค ตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ระหว่างวันที่ 1-15 มีนาคม 2565 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งมีประเด็นสำคัญสำหรับใช้ในการประเมินแนวทาง คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพิจารณาแต่ละ

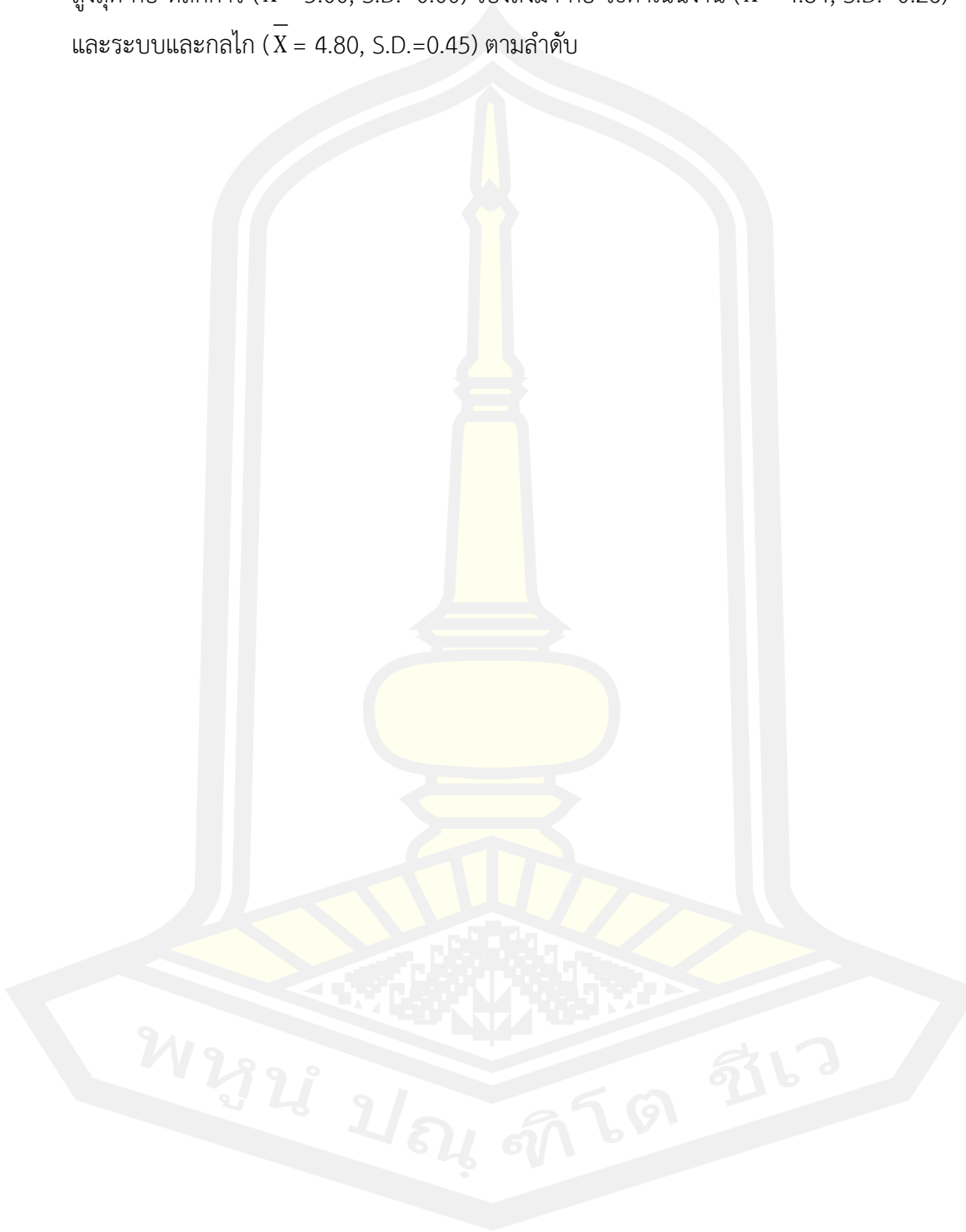
องค์ประกอบของแนวทาง ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก วิธีดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไข โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ดำเนินการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งได้ผลการประเมิน ดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลักการ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3	ระบบและกลไก	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4	วิธีดำเนินงาน	4.96	0.09	มากที่สุด	4.84	0.26	มากที่สุด
	4.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
	4.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
	4.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
5	แนวทางการประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
6	เงื่อนไข	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.79	0.35	มากที่สุด	4.74	0.39	มากที่สุด

จากตาราง 17 ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.79, S.D.=0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ ($\overline{X}$ = 5.00, S.D.=0.00) รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.96, S.D.=0.09) และระบบและกลไก, เงื่อนไข ($\overline{X}$ = 4.80, S.D.=0.45) ตามลำดับ ส่วนมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ หลักการ ($\overline{X}$ = 5.00, S.D.=0.00) รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.84, S.D.=0.26) และระบบและกลไก ($\overline{X}$ = 4.80, S.D.=0.45) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สรุปผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมา

คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก, เงื่อนไข ตามลำดับ ส่วนมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญมาพิจารณาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการศึกษา ที่พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นำมาแยกประเด็นการอภิปรายดังนี้

1.1 จากศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่จำเป็นจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่

ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียนการดูแล่ช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (กรมสามัญศึกษา, 2544) ซึ่งจะต้องดำเนินการใน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวน การทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบก่อให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ ความเครียดซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) สอดคล้องกับการวิจัยของ อัษฎายุท โพธิ์นอก (2558) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ จุฑาทิพย์ พงษา (2558) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือการส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อนักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ ณัฏฐวิภา คำปันศรี (2559) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการส่งเสริมนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการคัดกรองนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า 1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชีวัดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์จากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงและนักวิชาการทำให้ได้องค์ประกอบที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี 2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ วิรากานต์ บุตรพรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล) สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

1.2 จากการศึกษาที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา

ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวน การทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเริ่มแรกในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสำคัญมากในลักษณะที่นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตแตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียน และนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการมิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) ครูจึงจะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในขั้นตอนต่อไปมีความถูกต้องเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ณัฏฐวิภา คำปันศรี (2559) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียม และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก จะเห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นนี้เป็นสภาพที่บ่งบอกถึงระบบ คุณภาพในการบริหารจัดการการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของ วิรากานต์ บุตรพรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้าน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

1.3 จากการศึกษาที่พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การส่งต่อนักเรียน ซึ่งในบางกรณีมีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) จึงต้องประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และรวดเร็ว ดังนั้น การส่งต่อนักเรียน ซึ่งมีบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก จึงมีความยุ่งยากในการประสานความร่วมมือและให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งปัจจุบันการส่งต่อนักเรียนยังมีน้อยมาก ทั้งที่ความต้องการในการส่งต่อนักเรียนก็มีมากเช่นเดียวกัน แต่สถานศึกษายังไม่ได้รับการประสานความร่วมมือเท่าที่ควร ทำให้การส่งต่อนักเรียน มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการ

คัดกรองนักเรียน (PNI= 0.090) ลำดับที่ 2 ด้านการส่งต่อนักเรียน (PNI= 0.089) ลาดับที่ 3 การป้องกันและแก้ไขปัญหา (PNI= 0.071) ลำดับที่ 4 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (PNI= 0.036) และลำดับที่ 5 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน (PNI= 0.035) สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

2. จากผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก, เงื่อนไข ตามลำดับ ส่วนมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า แนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความหมาย สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Good, 1973) ที่ส่งผลให้เกิดการการเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่เป็นที่น่าพอใจ (ปกรณ์ ปรียากร, 2538) โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งเป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบไปด้วยการวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) แล้วผลักดันให้เกิดการหมุนวงล้อเดมมิ่ง (PDCA) อย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2547) และแนวทางที่พัฒนาขึ้น ได้ผ่านการ

ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ ตามหลักวิชาการ จึงทำให้เป็นที่ยอมรับ สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ปริญญา ไชยสุรินทร์ (2558) ได้ศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูและช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรมีการวางแผน โครงการควรจัดอบรมพัฒนางาน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นประจำทุกปี ครูต้องทำงานี้เป็นทีมมีการประสานงานระหว่างงานปกครอง ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว อย่างเป็นระบบ ควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้นำเสนอรูปแบบให้ดีกว่าควรศึกษาทฤษฎีและปรากฏการณ์ให้ครอบคลุมแล้วนำมาสังเคราะห์ให้ชัดเจนควรนำรูปแบบที่ชัดเจนแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของ ณัฐนียา ห้องกระจก (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ทั้ง 5 องค์ประกอบ 84 รายการปฏิบัติ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 3.50 สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัด กรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในปัจจุบันได้เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการที่นำมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุข ดังนั้น เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษา

1.2 ผลจากการศึกษาที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน แสดงให้เห็นว่า บุคลากรภายในสถานศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถในการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการจัดฝึกอบรม พัฒนาครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยงในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการช่วยเหลือครูในสถานศึกษาทุกแห่ง ให้สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรมสามัญศึกษา. (2544). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมสุขภาพจิต. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมลกรุ๊ป.

_____. (2546). *คู่มือวิทยากรระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

_____. (2551). *คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3- ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2552). *การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552- 2561)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

คำหมาน คนไค. (2542). *ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สายธาร.

จำรัส นวลนิ่ม. (2540). *การศึกษากับการพัฒนาประเทศ: แนวความคิดและวิธีปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จิตราพร สุทธิสาร. (2562). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฑาทิพย์ พงษา. (2558). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์. (2561). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่างหม้อ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคแอนพีบุ๊คส์.

ณัฏฐวิภา คำปันศรี. (2559). *สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณัฐนียา ห้องกระจก. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ดนัย เทียนพุฒ. (2545). *การออกแบบและพัฒนาความรู้ในองค์กรโดยมืออาชีพเพื่อมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: นาโกต้า.

ทิศนา แขมมณี และชนาธิป พรกุล. (2544). การปฏิรูปการศึกษา. *วารสารคุรุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,* 30(4), 65–70.

โทซาวะ บุนจิ. (2544). *คิดใหม่ ทำใหม่ด้วยไคเซ็น*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียแพลส.

ธิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). *หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิฆเณศ.

ปกรณ์ ปรียากร. (2538). *การบริหารการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2544). *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชัน.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ปริญญา ไชยสุรินทร์. (2558). *สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

เพลินพิศ สิงห์คำ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2546). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มารุต พัฒผล. (2557). *การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

มีชัย สายอร่าม. (2548). *ปัญหาสังคม*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2545). *การพัฒนาครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). *การจัดการคุณภาพ: จาก TQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ*. อุบลราชธานี: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2545). *คุณภาพคือการบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).

วิรัช นิภาวรรณ. (2532). *การพัฒนาชุมชนประยุกต์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิรากานต์ บุตรพรม. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบทวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุจน์.

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2547). *การแก้ปัญหาแบบคิวซี*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.

วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ประชาชน.

ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2557). *มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สถาพร แสงสุโพธิ์. (2558). *การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล.* รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมคิด บางโม. (2544). *การบริหารการศึกษา*. เลย: สถาบันราชภัฏเลย.

_____. (2549). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: พัฒนวิทย.

สมคิด มาวงศ์. (2554). *การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สมจิตร ภูษา. (2557). *การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 : กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานเป็นเลิศ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมนึก ภัททิยธนี. (2561). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะที่ 1 ฉบับปรับปรุง 2563-2565)*. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.

_____. (2564ก). *แผนปฏิบัติการประจำปี ปีงบประมาณ 2564*. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.

_____. (2564ข). *รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร ในชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2548). *คู่มือการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤติสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

_____. (2551). *คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2552). *เทคนิคและวิธีการเยี่ยมบ้าน เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการก้าวย่างอย่างยั่งยืน ปี 2552*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุนันทา เลาหนันทน์. (2551). *การสร้างทีมงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แอนด์เมดสติกเกอร์แอนด์ดีไซด์.

สุบิน อ้อสุวรรณ. (2544). *คุณลักษณะที่ดีของแนวทาง*. พระนครศรีอยุธยา: โรงเรียนลาดชะโดสามัคคี.

สุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร. (2545). *การพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัษฎายุท โพธิ์นอก. (2558). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Biddle, V. S. (2009). Student Assistance Program Outcomes of Students at Risk for Suicide. *Dissertation Abstracts International,* 69(8), 118.

Brady, K. (2008). What Teacher Factors Influence Their Attributions for Children's Difficulties in Learning? *The British Journal of Educational Psychology,* 78(4), 527–44.

Cha, L. P. (2009). Cultural Care : Students' and Teachers' Perspectives on Caring. *Dissertation Abstracts International,* 69(12), 4611–B.

Deming, W. E. (1993). *PDCA Cycle a Quality Approach*. Cambridge: MA MIT.

Everard, K. B. and Geoffery, M. (1990). *Effective School Management.* 2nd ed. London: Hollen Street Press.

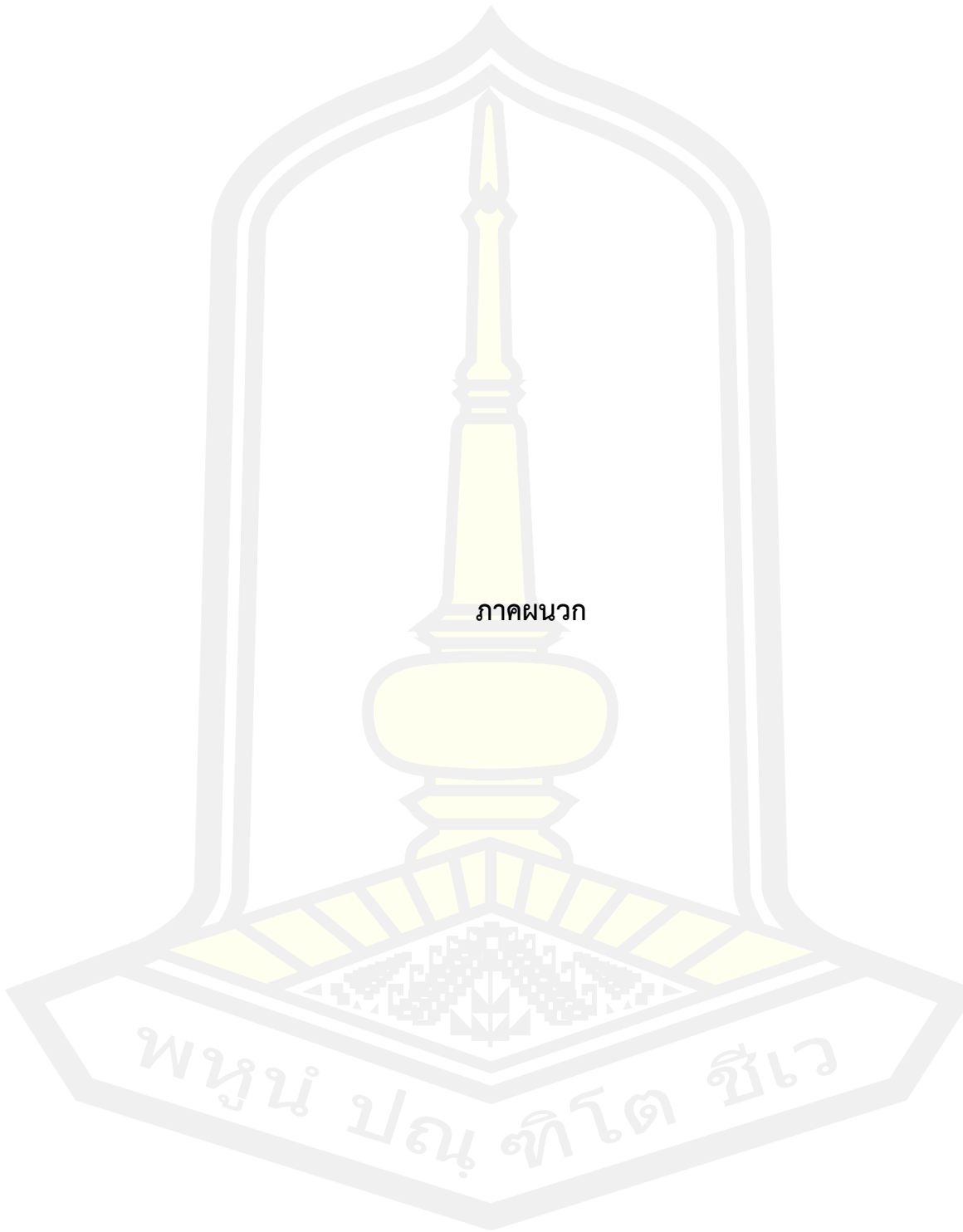
Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: MC Graw-Hill. Publishers.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement,* 3(30), 607–610.

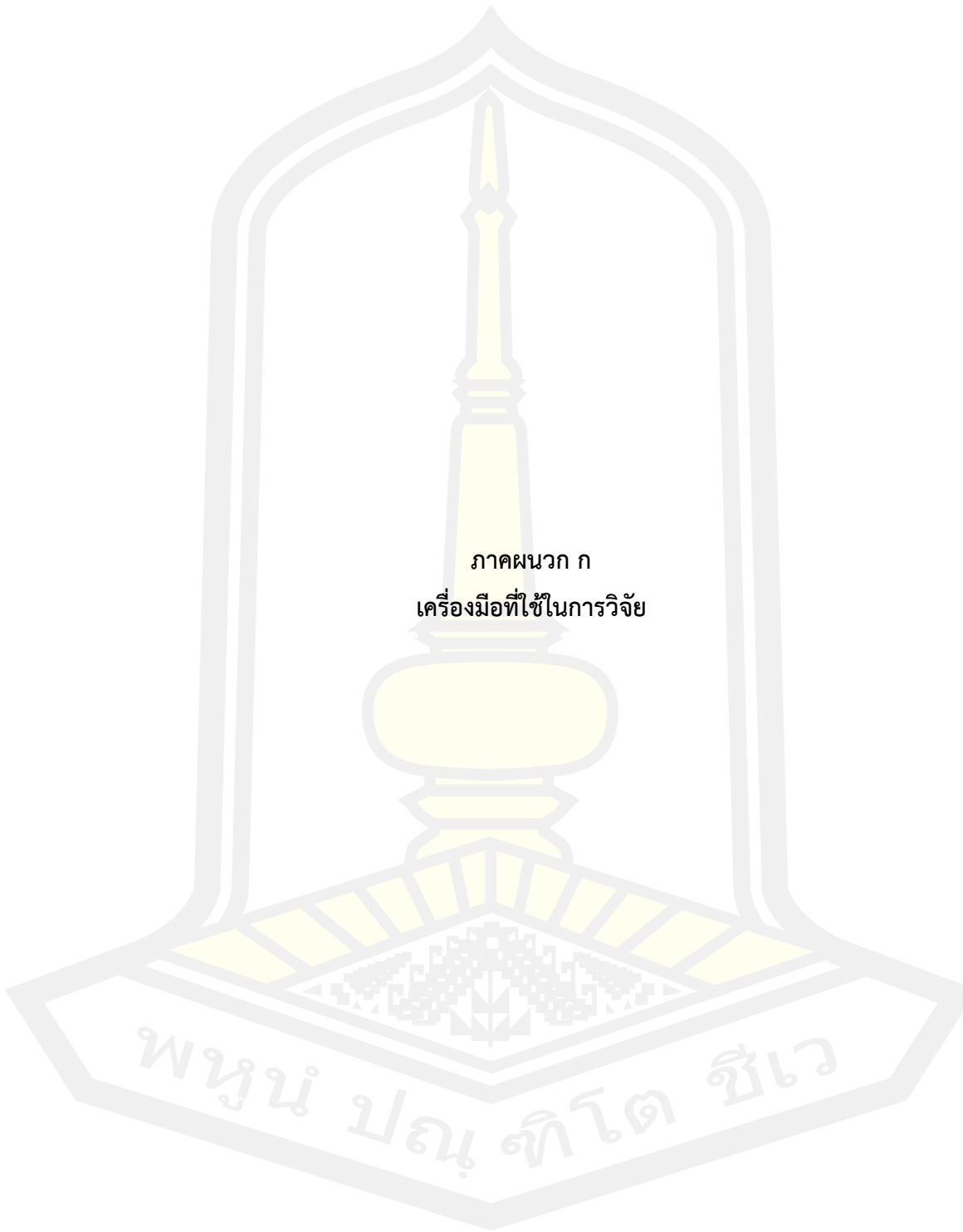
Stoner, J. A. F. and Wankel, C. (2007). *Management*. 3rd ed. New Delhi: Prentice-Hall Privated Limited.

Watson-Davis, D. (2011). Teacher's Understanding, Perceptions, and Experiences of Students in Foster Care : A Forgotten Population." *Dissertation Abstracts International,* 71(3), 107–A.

Williams-Jones, B. (2007). Mapping the Integration of Social and Ethical Issues in Health Technology Assessment. *International Journal of Technology Assessment in Health Care,* 23(1), 9–16.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่.....

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
(สำหรับการวิจัย)

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ผู้ศึกษาค้นคว้าใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ สำหรับใช้หาข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> โปรดเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงต่อสถานภาพของท่านลงในช่อง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 21-30 ปี ☐ 31-40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี
3. ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา ☐ ครูผู้สอน
4. ประสบการณ์การทำงาน ☐ ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 5-10 ปี ☐ 11-15 ปี ☐ 16-20 ปี ☐ 21 ปีขึ้นไป
5. ขนาดสถานศึกษา

☐ โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน)

☐ โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 -1,499 คน)

☐ โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 -2,499 คน)

☐ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

<u>คำชี้แจง</u> แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้องค์ประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบ 5 ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

โปรดเขียนเครื่องหมาย √ ลงในช่องระดับการปฏิบัติการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งตรงกับระดับปฏิบัติตามเกณฑ์ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล										
การวางแผน (P)										
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล										
2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง										
การปฏิบัติ (D)										
3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล										
4. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน										
5. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน										
6. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ										
การตรวจสอบ (C)										
7. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล										
8. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน										
การปรับปรุง (A)										
9. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน										

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม										
10. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล										
การคัดกรองนักเรียน										
การวางแผน (P)										
11. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน										
12. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบ ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม										
การปฏิบัติ (D)										
13. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล										
14. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล										
15. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ										
16. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา										
การตรวจสอบ (C)										
17. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด										
18. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน										

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การปรับปรุง (A)										
19. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม										
20. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง										
การส่งเสริมนักเรียน										
การวางแผน (P)										
21. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน										
22. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน										
การปฏิบัติ (D)										
23. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน										
24. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน										
25. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน										
26. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน										
27. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย										

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี										
การตรวจสอบ (C)										
28. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน										
29. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน										
การปรับปรุง (A)										
30. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง										
การป้องกันและแก้ไขปัญหา										
การวางแผน (P)										
31. โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา										
การปฏิบัติ (D)										
32. มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน										
33. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด										
34. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน										
35. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา										
36. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน										

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การตรวจสอบ (C)										
37. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์										
38. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน										
การปรับปรุง (A)										
39. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน										
40. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน										
การส่งต่อนักเรียน										
การวางแผน (P)										
41. โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ										
การปฏิบัติ (D)										
42. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป										
43. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก										
44. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา										
45. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ										
46. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และ										

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน										
การตรวจสอบ (C)										
47. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก										
48. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง										
การปรับปรุง (A)										
49. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน										
50. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว										

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

คำชี้แจง:

1. เครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเด็นข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยกำหนดเนื้อหาการประเมินออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

3. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 = แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะ การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

1. การพัฒนาแนวทาง หมายถึงกระบวนการที่จะส่งเสริม ปรับปรุงรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอนในการดำเนินงาน ให้มีแนวปฏิบัติที่ใช้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการปฏิบัติที่มีความเหมาะสม และมีคุณภาพเป็นที่น่าพึงพอใจมากยิ่งขึ้น โดยมีการวางแผนและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าและพัฒนายิ่งขึ้น

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนพร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพที่ตรวจสอบได้มีครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น เพราะนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตแตกต่างกันผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ การรู้จักนักเรียนจึงมีความสำคัญที่ทำให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง

2.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษา เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

2.3 การส่งเสริมนักเรียน หมายถึงการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา หรือกลุ่มพิเศษ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นเป็นนักเรียนกลุ่มปกติที่มีคุณภาพ

2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึงการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มอื่นไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการจึงถือเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างยิ่งที่ผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันหาวิธีการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม

2.5 การส่งต่อนักเรียนหมายถึงการส่งนักเรียนเพื่อให้ได้รับการพัฒนาหรือแก้ปัญหาตามกระบวนการขั้นตอนที่เหมาะสมไปยังผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้านที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้นได้

3. วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) หมายถึง กระบวนการในการทำงาน หรือกิจกรรมขั้นตอนที่จะนำไปสู่การดำเนินงานเพื่อพัฒนาปรับปรุงและการควบคุมการทำงานอย่างเป็นระบบซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผน หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดและเกิดผลการปฏิบัติที่ดี

3.2 การปฏิบัติ หมายถึงการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3 การตรวจสอบ หมายถึงการพิจารณาการประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานว่าผลจากการปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดสิ่งที่กำหนดวางแผนไว้หรือไม่

3.4 การปรับปรุง หมายถึงการนำผลประเมินที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแผนการทบทวนแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนและเสนอแนะปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาระบบที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และรวมถึงข้าราชการครูที่รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง หรือผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือมอบหมายงานจากผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นครูผู้ที่ทำหน้าที่การสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

6. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล				
การวางแผน (P)				
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล				
2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง				
การปฏิบัติ (D)				
3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล				
4. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน				
5. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน				
6. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ				
การตรวจสอบ (C)				
7. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล				
8. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน				

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
การปรับปรุง (A)				
9. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม				
10. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล				
การคัดกรองนักเรียน				
การวางแผน (P)				
11. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน				
12. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม				
การปฏิบัติ (D)				
13. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล				
14. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล				
15. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ				
16. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา				
การตรวจสอบ (C)				
17. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด				
18. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้				

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน				
การปรับปรุง (A)				
19. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม				
20. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง				
การส่งเสริมนักเรียน				
การวางแผน (P)				
21. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน				
22. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน				
การปฏิบัติ (D)				
23. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน				
24. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน				
25. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน				
26. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรม				

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
แสดงความสามารถของนักเรียน				
27. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี				
การตรวจสอบ (C)				
28. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน				
29. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน				
การปรับปรุง (A)				
30. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการและดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง				
การป้องกันและแก้ไขปัญหา				
การวางแผน (P)				
31. โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา				
การปฏิบัติ (D)				
32. มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน				
33. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด				
34. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน				
35. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา				
36. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน				

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
การตรวจสอบ (C)				
37. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์				
38. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน				
การปรับปรุง (A)				
39. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน				
40. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน				
การส่งต่อนักเรียน				
การวางแผน (P)				
41. โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ				
การปฏิบัติ (D)				
42. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป				
43. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก				
44. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา				
45. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ				
46. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และ				

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
ภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน				
การตรวจสอบ (C)				
47. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก				
48. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง				
การปรับปรุง (A)				
49. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน				
50. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

.....

.....

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

.....

.....

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

.....

.....

5. ด้านการส่งต่อ

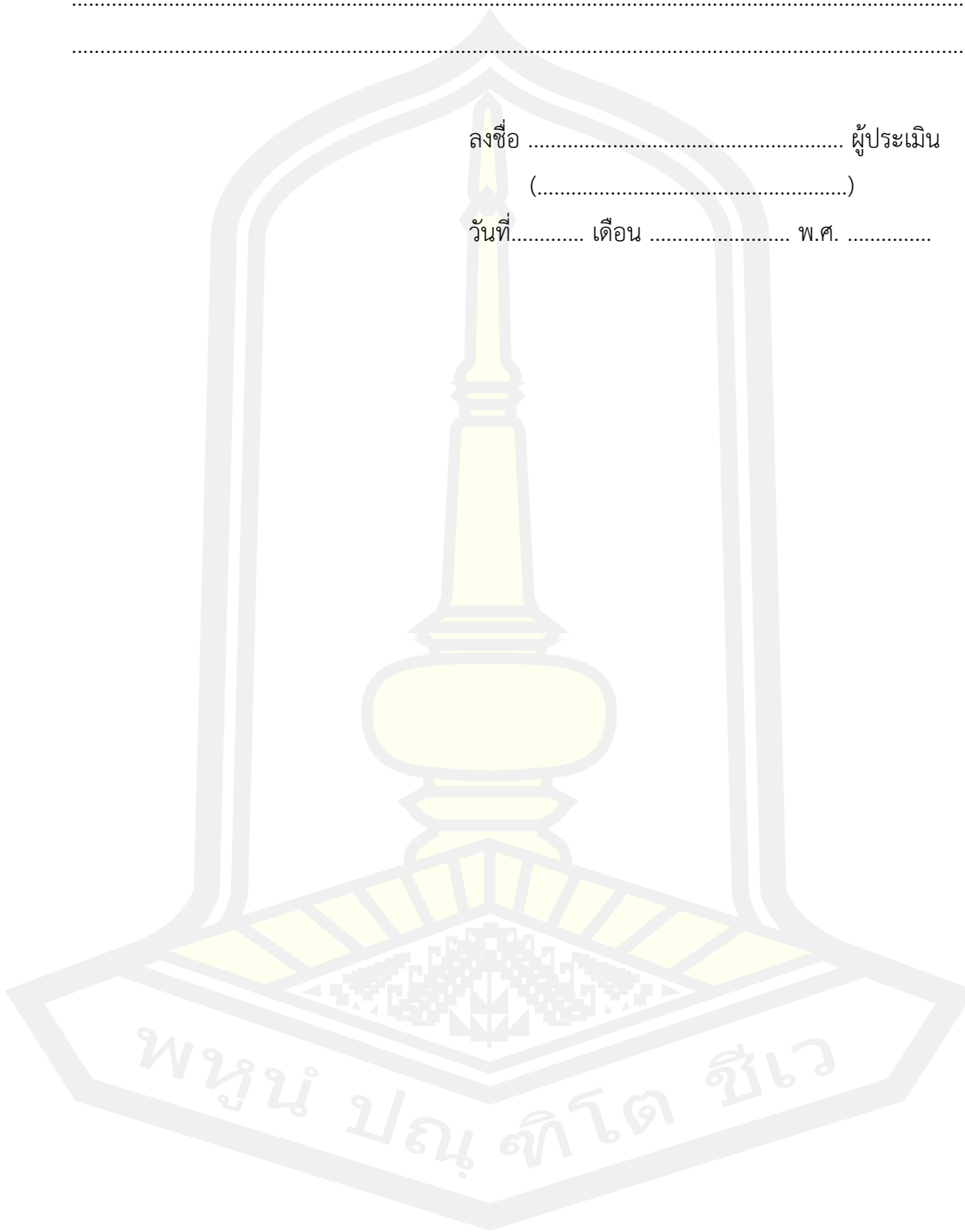
.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. .....

แบบสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices)
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

สำหรับผู้วิจัยกรอก
วันที่เก็บข้อมูล.....แหล่งข้อมูล.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....สกุล.....
ตำแหน่ง.....สังกัด .....
วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลาสัมภาษณ์.....
สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

คำชี้แจง ประเด็นในการสัมภาษณ์การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประเด็นคำถาม : ท่านคิดว่าการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรเป็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

.....
.....
.....
.....

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือ

แบบประเมินความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามรายการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นแบบมาตรส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีรายละเอียด ดังนี้

5 หมายความว่า มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายความว่า มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้มาก

3 หมายความว่า มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายความว่า มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้น้อย

1 หมายความว่า มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้น้อยที่สุด

2. ขอความกรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบรายการแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่แนบมาพร้อมนี้ในประเด็นต่าง ๆ ตามรายการประเมิน แล้วตัดสินใจทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ที่ท่านเลือกเพียงข้อเดียว

3. หากเห็นว่าแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมแนวทางให้มีความชัดเจนขึ้น กรุณาเขียนข้อมูลลงในข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมแนบท้ายแบบประเมินนี้

นางสาวพัชรา หงคำมี

ผู้วิจัย

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. หลักการ										
2. วัตถุประสงค์										
3. ระบบและกลไก										
4. วิธีดำเนินงาน										
4.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล										
4.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน										
4.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน										
4.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา										
4.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน										
5. แนวทางการประเมินผล										
5. เงื่อนไข										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่ ...../...../.....

ภาคผนวก ข

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล								
การวางแผน (P)								
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปฏิบัติ (D)								
3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
6. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การตรวจสอบ (C)								
7. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
8. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
การปรับปรุง (A)								
9. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การคัดกรองนักเรียน								
การวางแผน (P)								
11. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบ ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
การปฏิบัติ (D)								
13. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
15. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
16. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การตรวจสอบ (C)								
17. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด								
18. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปรับปรุง (A)								
19. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การส่งเสริมนักเรียน								
การวางแผน (P)								
21. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
22. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปฏิบัติ (D)								
23. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
24. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
25. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ทุกภาคเรียน								
26. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
27. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การตรวจสอบ (C)								
28. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
29. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปรับปรุง (A)								
30. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การป้องกันและแก้ไขปัญหา								
การวางแผน (P)								
31. โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปฏิบัติ (D)								
32. มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
33. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
34. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
35. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
36. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การตรวจสอบ (C)								
37. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
38. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
การปรับปรุง (A)								
39. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
40. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การส่งต่อนักเรียน								
การวางแผน (P)								
41. โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปฏิบัติ (D)								
42. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
43. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
44. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
45. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
46. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การตรวจสอบ (C)								
47. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
48. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การปรับปรุง (A)								
49. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
50. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

สรุป ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00

ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของของแบบสอบถามระหว่างสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล				
การวางแผน (P)				
1. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	0.71	0.31	0.98	0.98
2. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง	0.80	0.56	0.98	0.98
การปฏิบัติ (D)				
3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	0.68	0.58	0.98	0.98
4. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	0.63	0.39	0.98	0.98
5. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน	0.68	0.72	0.98	0.98
6. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	0.65	0.56	0.98	0.98
การตรวจสอบ (C)				
7. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	0.68	0.68	0.98	0.98
8. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน	0.65	0.51	0.98	0.98
การปรับปรุง (A)				

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
9. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและด้านสังคม	0.71	0.64	0.98	0.98
10. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	0.70	0.69	0.98	0.98
การคัดกรองนักเรียน				
การวางแผน (P)				
11. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	0.68	0.76	0.98	0.98
12. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม	0.70	0.74	0.98	0.98
การปฏิบัติ (D)				
13. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	0.81	0.63	0.98	0.98
14. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล	0.79	0.78	0.98	0.98
15. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ	0.75	0.67	0.98	0.98
16. มีการศึกษาและเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา	0.68	0.77	0.98	0.98
การตรวจสอบ (C)				
17. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	0.75	0.68	0.98	0.98
18. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน	0.64	0.69	0.98	0.98

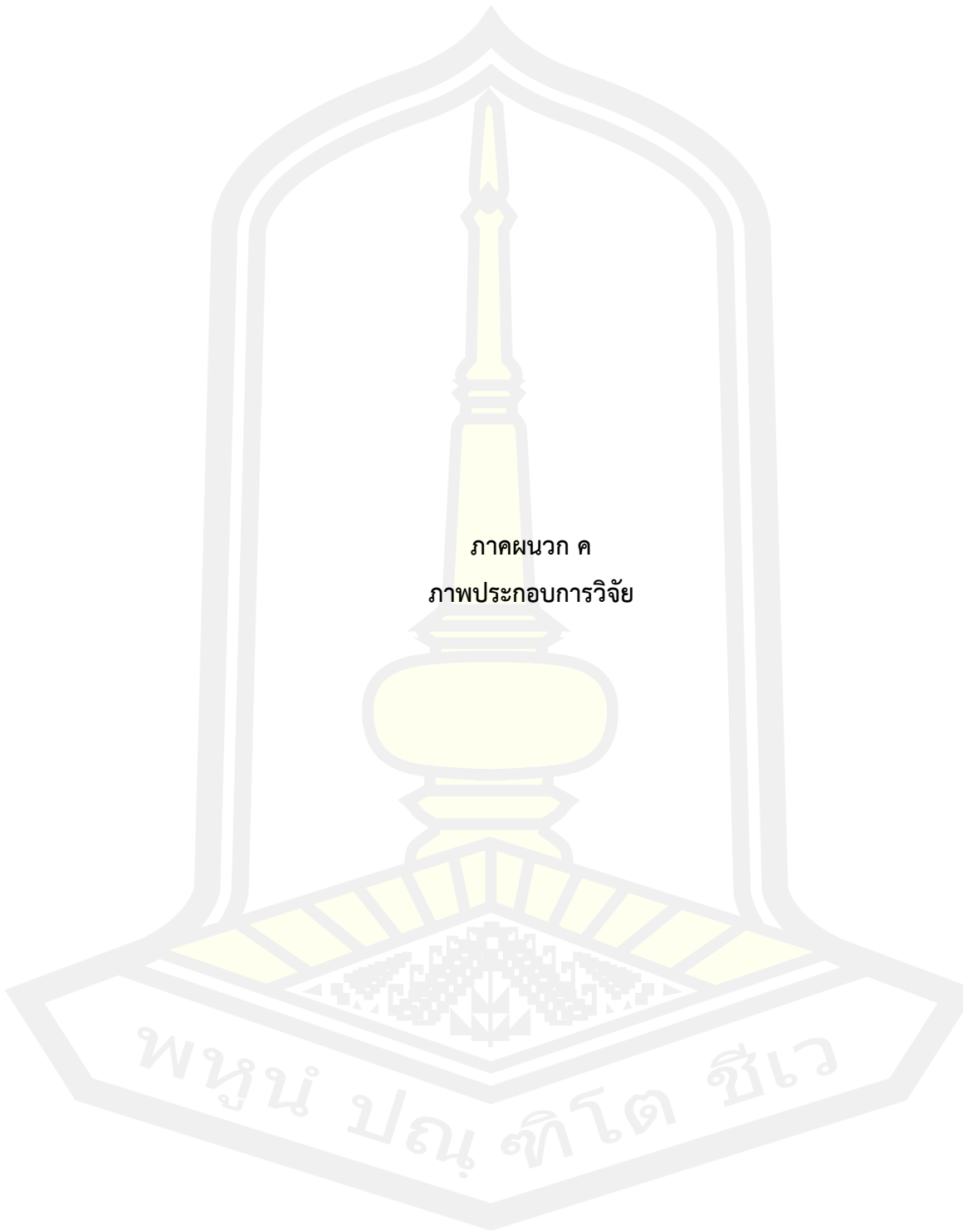
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
การปรับปรุง (A)				
19. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม	0.84	0.69	0.98	0.98
20. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	0.77	0.68	0.98	0.98
การส่งเสริมนักเรียน				
การวางแผน (P)				
21. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทิน และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	0.81	0.79	0.98	0.98
22. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน	0.62	0.75	0.98	0.98
การปฏิบัติ (D)				
23. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน	0.61	0.79	0.98	0.98
24. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน	0.73	0.67	0.98	0.98
25. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน	0.71	0.77	0.98	0.98
26. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน	0.73	0.67	0.98	0.98

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
27. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชย หรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติปฏิบัติดี	0.86	0.69	0.98	0.98
การตรวจสอบ (C)				
28. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	0.78	0.66	0.98	0.98
29. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียน	0.82	0.84	0.98	0.98
การปรับปรุง (A)				
30. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	0.79	0.74	0.98	0.98
การป้องกันและแก้ไขปัญหา				
การวางแผน (P)				
31. โรงเรียนมีการวางแผน ศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	0.83	0.78	0.98	0.98
การปฏิบัติ (D)				
32. มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน	0.79	0.75	0.98	0.98
33. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด	0.74	0.73	0.98	0.98
34. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	0.74	0.74	0.98	0.98
35. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	0.73	0.79	0.98	0.98
36. สถานศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา และวิธีการช่วยเหลือนักเรียน	0.78	0.78	0.98	0.98
การตรวจสอบ (C)				

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
37. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	0.81	0.76	0.98	0.98
38. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน	0.71	0.75	0.98	0.98
การปรับปรุง (A)				
39. สถานศึกษาพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน	0.71	0.72	0.98	0.98
40. โรงเรียนนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน	0.78	0.64	0.98	0.98
การส่งต่อนักเรียน				
การวางแผน (P)				
41. โรงเรียนมีการวางแผน ประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ	0.76	0.78	0.98	0.98
การปฏิบัติ (D)				
42. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป	0.75	0.74	0.98	0.98
43. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอก	0.74	0.70	0.98	0.98
44. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	0.71	0.74	0.98	0.98
45. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	0.76	0.75	0.98	0.98
46. มีการประสานกับหน่วยงานภายใน และภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	0.73	0.72	0.98	0.98

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
การตรวจสอบ (C)				
47. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก	0.74	0.74	0.98	0.98
48. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง	0.83	0.81	0.98	0.98
การปรับปรุง (A)				
49. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อ ทั้งการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน	0.83	0.82	0.98	0.98
50. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว	0.73	0.64	0.98	0.98

สรุป แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.61 – 0.86 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31 – 0.84 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

ภาคผนวก ค

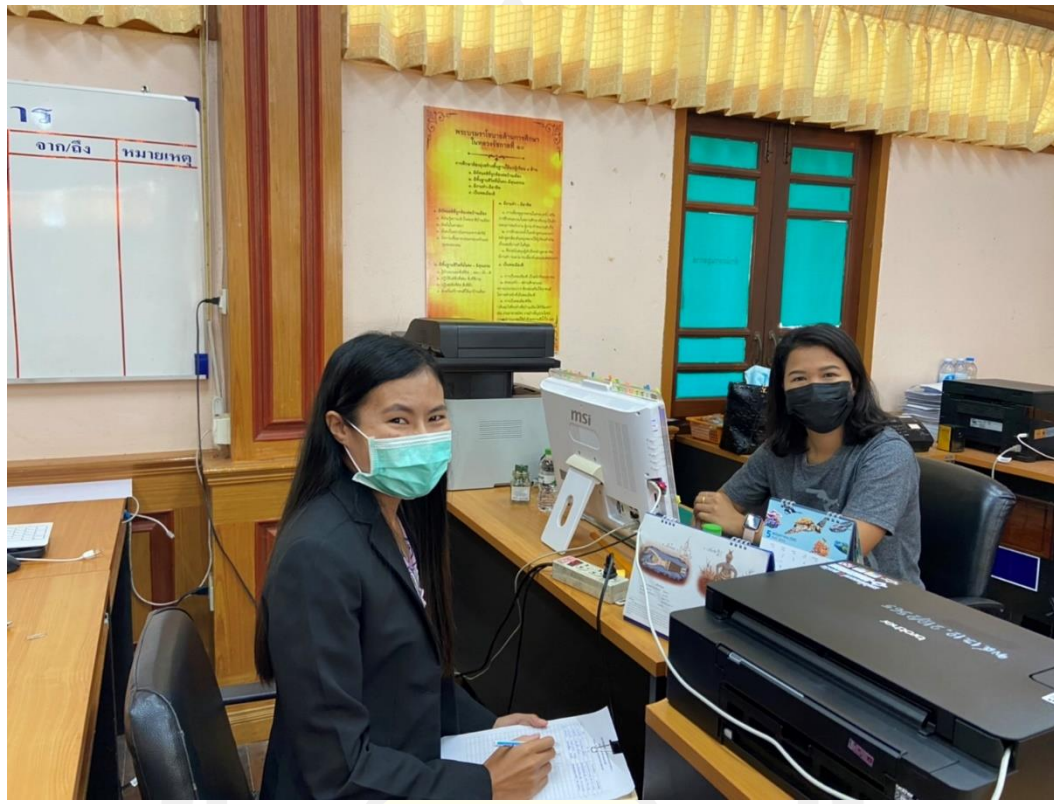
ภาพประกอบการวิจัย

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โรงเรียนหนองกี่พิทยาคม

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โรงเรียนห้วยหินพิทยาคม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวพัชรา หงคำมี
วันเกิด	วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองทัพไทย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด 45140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพุทไธสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ 31120
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2550 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองทัพไทย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2554 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหนองหมื่นถ่านวิทยา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2559 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2565 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม